

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

ФАКУЛЬТЕТ СОЦІОЛОГІЇ ТА УПРАВЛІННЯ

КАФЕДРА СОЦІАЛЬНОЇ ФІЛОСОФІЇ ТА УПРАВЛІННЯ

**Кваліфікаційна робота
бакалавра**

**ЗАПОБІГАННЯ ТА ПРОТИДІЯ КОРУПЦІЇ У ПУБЛІЧНОМУ
УПРАВЛІННІ**

Виконав: студентка 4-го курсу,
групи 6.2819-пуа
спеціальності 281 «Публічне управління та
адміністрування»
освітньо-професійної програми «Публічне
управління та адміністрування»
Є.Д. Лижнікової

Керівник: доцент кафедри соціальної
філософії та управління, доцент, к.філос.н.
Ель Гуессаб К.

Рецензент: професор кафедри соціальної
філософії та управління,
доцент, д.філос.н. Краснокутський О.В.

Запоріжжя – 2023

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет соціології та управління

Кафедра соціальної філософії та управління

Рівень вищої освіти бакалавр

Спеціальність 281 «Публічне управління та адміністрування»

Освітньо-професійна програма «Публічне управління та адміністрування»

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри соціальної філософії та
управління

Т.І.Бутченко

« ____ » _____ 2023 року

З А В Д А Н Н Я
НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ СТУДЕНТЦІ

Лижніковій Єлизаветі Денисівні

(прізвище, ім'я, по-батькові)

1. Тема роботи Запобігання та протидія корупції у публічному управлінні

керівник роботи Ель Гуессаб Карім, к.філос.н. , доцент

(прізвище, ім'я, по-батькові, науковий ступінь, вчене звання)

затверджені наказом ЗНУ від «08» лютого 2023 року № 261-с

2. Строк подання студентом роботи 15 червня 2023 року

3. Вихідні дані до роботи Возний В. І. Антикорупційна політика в Україні: навчально-методичний посібник. Тернопіль: ТНЕУ, 2013. 241 с. ; Державна антикорупційна політика і запобігання та протидія корупції на публічній службі в органах державної влади і органах місцевого самоврядування: монографія / автор. кол.: В. В. Василевич, Т. Е. Василевська, В. Ф. Нестерович, Е. В. Расюк, А. В. Савченко, В. Л. Федоренко (кер.) та ін. ; за ред. проф. Ю.В. Ковбасюка і проф. В. Л. Федоренка. Київ : Видавництво Ліра-К, НАДУ, 2016. 524 с. ; 9. Задирака Н. Світовий досвід запобігання та протидії корупції: до питання про інтеграцію законодавства України до права Європейського Союзу. Вісн. 2014. № 10. С. 27-29.

4. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити) 1. Розглянути сутність корупції та характеристики як антисоціального явища. 2. Уточнити зміст основних понять дослідження: «корупція», «корупціонер», «корупційне діяння», «корупція хабарництво». 3. Охарактеризувати правове забезпечення запобігання та протидії корупції у публічному управлінні. 4. Описати сучасний стан нормативно-правове регулювання запобігання та протидії корупції в Україні. 5. Розкрити поняття правового механізму запобігання та протидії корупції публічному управлінні. 6. Навести елементний склад правового механізму запобігання та протидії корупції у публічному управлінні. 7. Описати міжнародно-правові стандарти запобігання та протидії корупції. 8. Розглянути зарубіжний досвід правового

забезпечення запобігання та протидії корупції. 9. Запропонувати напрями удосконалення правового забезпечення запобігання та протидії корупції в публічному управлінні.

5. Перелік графічного матеріалу (з точним зазначенням обов'язкових креслень)

6. Консультанти розділів роботи

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв
Розділ 1	Ель Гуессаб К., доцент кафедри соціальної філософії та управління	08.02.2023	08.02.2023
Розділ 2	Ель Гуессаб К., доцент кафедри соціальної філософії та управління	30.03.2023	30.03.2023
Розділ 3	Ель Гуессаб К., доцент кафедри соціальної філософії та управління	28.04.2023	28.04.2023

7. Дата видачі завдання 08 лютого 2023 року

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів кваліфікаційної роботи	Термін виконання етапів роботи	Примітка
1.	Вибір теми кваліфікаційної роботи	Листопад – грудень 2023	<i>виконано</i>
2.	Бібліографічний пошук	Січень – лютий 2023	<i>виконано</i>
3.	Розробка основних положень роботи	Січень – лютий 2023	<i>виконано</i>
4.	I розділ	Лютий – березень 2023	<i>виконано</i>
5.	II розділ	Березень – квітень 2023	<i>виконано</i>
6.	III розділ	Квітень – травень 2023	<i>виконано</i>
7.	Систематизація висновків	Травень 2023	<i>виконано</i>
8.	Нормоконтроль	Травень 2023	<i>виконано</i>

Студент _____ Є.Д. Лижнікова

Керівник роботи _____ К. Ель Гуессаб

Нормоконтроль пройдено

Нормоконтролер _____ І.С. Цапліна

РЕФЕРАТ

Кваліфікаційна робота складається з 74 сторінок, 35 позиції у списку літератури, 1 додатків.

КОРУПЦІЯ, КОРУПЦІОНЕР, КОРУПЦІЙНЕ ДІЯННЯ, КОРУПЦІЯ-ХАБАРНИЦТВО, ПУБЛІЧНА СЛУЖБА

Мета дослідження: дослідження теоретико-методологічних правових засад протидії корупції включає аналіз цілісної системи наукових поглядів на корупцію та антикорупційну діяльність та огляд практичного застосування законодавчих пропозицій, спрямованих на вдосконалення антикорупційної діяльності. корупційний механізм.

Об'єкт дослідження: виступають відносини у сфері запобігання та протидії корупції у публічному управлінні.

Предмет дослідження: правові засади та інституційні механізми запобігання та протидії корупції.

Методи дослідження: аналіз, синтез, індукція, дедукція, структурно-функціональний, аналіз статистичних даних.

Гіпотеза: покращити існуючу систему правового забезпечення запобігання та протидії корупції в публічному управлінні можливо за рахунок застосування різноманітних положень, що сприятиме формуванню антикорупційного законодавства світового рівня, забезпеченню єдиного підходу до формування та реалізації державної антикорупційної політики, запобігання виникненню корупційних ризиків у найбільш проблемних сферах публічної діяльності.

Висновки: 1. Для України проблеми запобігання та протидії корупції в органах державної влади залишаються одними з найактуальніших завдань державного управління. 2. На сьогодні в Україні діє чимало нормативно-правових актів, які створюють положення, спрямовані на протидію корупції. 3. Корупція – складне соціально-економічне та політичне явище, яке має негативні наслідки, завдає шкоди державі, створює реальну загрозу.

SUMMARY

The qualification work consists of 74 pages, 35 items in the list of references, 1 annex.

CORRUPTION, CORRUPT PERSON, CORRUPTIVE ACT, CORRUPTION-BRIBERY, PUBLIC SERVICE

Purpose of the study: the study of the theoretical and methodological legal foundations of anti-corruption includes the analysis of a complete system of scientific views on corruption and anti-corruption activities and the review of the practical application of legislative proposals aimed at improving anti-corruption activities, corruption mechanism.

Object of the study: are the relations in the field of prevention and counteraction of corruption in public administration.

Subject of the study: the legal principles and institutional mechanisms for prevention and counteraction of corruption.

Research methods: analysis, synthesis, induction, deduction, structural-functional, analysis of statistical data.

Hypothesis: it is possible to improve the existing system of legal support for the prevention and counteraction of corruption in public administration due to the application of various provisions, which will contribute to the formation of world-class anti-corruption legislation, ensuring a unified approach to the formation and implementation of state anti-corruption policy, preventing the emergence of corruption risks in the most problematic areas of public activity.

Conclusions: 1. For Ukraine, the problems of prevention and counteraction of corruption in state authorities remain one of the most urgent tasks of state administration. 2. Currently, there are many regulatory acts in Ukraine that create provisions aimed at combating corruption. 3. Corruption is a complex socio-economic and political phenomenon that has negative consequences, harms the state, and creates a real threat.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	6
РОЗДІЛ 1. МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ЗАПОБІГАННЯ ТА ПРОТИДІЇ КОРУПЦІЇ У ПУБЛІЧНОМУ УПРАВЛІННІ.....	9
1.1. Аналіз основних понять дослідження: «корупція», «корупціонер», «корупційне діяння».....	9
1.2. Стан наукової розробки правових забезпечень запобігання та протидії корупції у публічному управлінні.....	14
1.3. Принципи та методи дослідження сучасного стану нормативно-правового регулювання запобігання та протидії корупції в Україні.....	17
РОЗДІЛ 2. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ МЕХАНІЗМІВ ЗАПОБІГАННЯ ТА ПРОТИДІЇ КОРУПЦІЇ У ПУБЛІЧНОМУ УПРАВЛІННІ...23	
2.1. Сутність та зміст механізмів запобігання та протидії корупції публічному управлінні.....	23
2.2. Елементи механізму запобігання та протидії корупції у публічному управлінні.....	32
РОЗДІЛ 3. ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ НОРМАТИВНО-ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЗАПОБІГАННЯ ТА ПРОТИДІЇ КОРУПЦІЇ У ПУБЛІЧНОМУ УПРАВЛІННІ.....	38
3.1. Використання механізму боротьби та протидії корупції.....	38
3.2. Зарубіжний досвід правового забезпечення запобігання та протидії корупції.....	45
3.3. Напрями удосконалення механізмів боротьби та протидії корупції в публічному управлінні.....	55
ВИСНОВКИ.....	65
СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ.....	69
ДОДАТКИ.....	74

ВСТУП

Актуальність дослідження. Нині рівень корупції в усій системі державного управління є одним із основних факторів, що створює реальну загрозу національній безпеці та негативно впливає на всі сфери суспільного життя: політичну, економічну, адміністративну, соціально-правову, суспільна свідомість. діяльність владних структур на міжнародному рівні є великою. Відповідно до міжнародних стандартів боротьби з корупцією лише правова держава є демократичною, а правовою визнається лише та держава, яка бореться з корупцією.

Для того, щоб Україна стала справжньою антикорупційною державою, необхідно вдосконалити внутрішню антикорупційну систему. У зв'язку з цим запровадження та впровадження законодавчої бази та інституційних механізмів протидії корупції в Україні є дуже актуальним.

Вирішення проблеми корупції є реальним, свідченням цього є позитивний досвід зарубіжних країн щодо впровадження та реалізації ефективних антикорупційних заходів. Для розробки чіткої антикорупційної стратегії необхідно заручитися громадською підтримкою та детально проаналізувати причини та умови, що сприяють корупційним ризикам, розробити практичні заходи протидії проявам корупції.

Проблеми корупції досліджували такі вчені як В. Б. Авер'янов, О. М. Бандурка, О. С. Бадалова, Л. М. Білинська, О. Ю. Бусола, Л. П. Брич, В. М. Гаращук, В. І. Возний, О.В. Денисова, Ю. В. Дмитрієв, С. А. Задорожний, А. Калініна, М. І. Карпенко, І. В. Корулі, О. Б. Констенко, В. В. Коваленко, В. О. Криволапчук, О. Є. Луценко, В. Ю. Марченко, О. М. Михайленко, Е. С. Молдова, Є. В. Невмержицький, А. М. Новак, К. М. Опак, В. В. Побережний, Г. В. Прокопович, О. Я. Прохоренко, Б. В. Романюк, Н. М. Савчин, Р. І. Сеніна, С. М. Серьогін, В. Сташис, В. М. Трепак, С. Б. Яковенко, С. В. Якімова та інші.

Об'єктом дослідження виступають відносини у сфері запобігання та протидії корупції у публічному управлінні.

Предмет дослідження: правові засади та інституційні механізми запобігання та протидії корупції.

Мета роботи: дослідження теоретико-методологічних правових засад протидії корупції включає аналіз цілісної системи наукових поглядів на корупцію та антикорупційну діяльність та огляд практичного застосування законодавчих пропозицій, спрямованих на вдосконалення антикорупційної діяльності. корупційний механізм.

Для досягнення поставленої мети необхідно виконати наступні *завдання*:

- розглянути сутність корупції та характеристики як антисоціального явища;
- охарактеризувати правове забезпечення запобігання та протидії корупції у публічному управлінні;
- описати сучасний стан нормативно-правове регулювання запобігання та протидії корупції в Україні;
- розкрити поняття правового механізму запобігання та протидії корупції публічному управлінні;
- навести елементний склад правового механізму запобігання та протидії корупції у публічному управлінні;
- описати міжнародно-правові стандарти запобігання та протидії корупції;
- розглянути зарубіжний досвід правового забезпечення запобігання та протидії корупції;
- запропонувати напрями удосконалення правового забезпечення запобігання та протидії корупції в публічному управлінні.

Гіпотеза дослідження. Покращити існуючу систему правового забезпечення запобігання та протидії корупції в публічному управлінні можливо за рахунок застосування різноманітних положень, що сприятиме формуванню

антикорупційного законодавства світового рівня, забезпеченню єдиного підходу до формування та реалізації державної антикорупційної політики, запобіганню виникненню корупційних ризиків у найбільш проблемних сферах публічної діяльності.

Структура роботи: кваліфікаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку літератури, додатків.

РОЗДІЛ 1

МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ЗАПОБІГАННЯ ТА ПРОТИДІЇ КОРУПЦІЇ У ПУБЛІЧНОМУ УПРАВЛІННІ

1.1 Аналіз основних понять дослідження: «корупція», «корупціонер», «корупційне діяння»

За своїм функціональним призначенням боротьба з корупцією є певною формою захисту суспільства від розкладу влади та деформації суспільства [2]. В ідеалі цей захист завжди має бути своєчасним, адекватним, цілеспрямованим, дієвим і результативним. Однак на практиці цього не відбувається і бути не може в принципі. Правоохоронні дії, що характеризують світові тенденції розвитку злочинності, як правило, реалізуються колективно в рамках демократичних і гуманістичних принципів, оформляються в адміністративних, оперативних чи процесуальних рішеннях, програмах дій чи правових актах і лише потім переходять у практичну роботу. діяльності. І навіть якщо розроблені заходи адекватно сформовані для кримінологічної ситуації, характер злочину може суттєво змінитися за часом їх реалізації на практиці.

Встановлено морфологічно-правову структуру: корупція-хабарництво та корупція між державними, політичними та громадськими діячами, а також посадовими особами та службовцями державного апарату. Водночас антикорупційну політику не слід надмірно політизувати, особливо коли вона має суто економічний чи побутовий характер або є проявом зловживання службовим становищем.

Зміст і поняття корупції були досить різними в різні історичні періоди та в різних країнах.

Поняття «корупція» у своєму соціальному значенні вперше було вжито ще в давній період світової історії, насправді, на відміну від багатьох явищ, які

виникали, змінювалися та зникали в процесі цивілізації, воно не має жодного значення. Латинський термін корупція (*corruptio*) походить від грецького слова «брудний» і має більше десяти значень [33].

Серед цих значень: заподіяння шкоди шлунку поганою їжею, псування води в закритій посудині, збірна робота, марна трата часу, зміна долі, зниження роботи, упущення можливості, виснаження джерела, знищення комах, підпал майна, знищення волі, спокушання жінок, розбещення молоді, фальсифікація змісту, фальсифікація результатів, образа гідності. Слід зазначити, що слово «корупціонер» у першому значенні не означає підкупити когось чи всіх грошима, щедрістю чи іншим матеріальним добробутом людей (не обов'язково посадових осіб). На відміну від того, що кажуть більшість вчених, які вивчають цю тему, латинський термін «*corruptio*» походить від двох кореневих слів: «*sor*» (серце, душа, дух, розум) і «*ruptum*» (ламати, руйнувати, зіпсувати).

Отже, суть корупції полягає не в підкупі та зловживанні державних та інших посадових осіб, а в порушенні (дезінтеграції, дезінтеграції, дезінтеграції) єдності того чи іншого об'єкта, у тому числі органів державної влади. Здебільшого термін «корупція» належить до праць Аристотеля, який визначав її як неправильну, неправильну, корумповану, тобто зіпсовану форму монархії [3].

У римському праві цей термін позначав діяльність кількох осіб, спрямовану на порушення нормального ходу правосуддя чи громадського порядку. Але такі порівняння доречні за формою, а не за змістом. Адже в римському праві такий термін виник шляхом поєднання латинських слів «*correi*» і «*rupture*», які позначають кількох учасників однієї зі сторін зобов'язальних відносин щодо одного об'єкта. Так, під цим терміном розуміється втягнення кількох (не менше двох) осіб у протиправну діяльність, метою якої є порушити або зашкодити нормальному перебігу судового процесу чи процесу управління справами суспільства, а також як підкупити суддю. (претор).

У стародавньому світі термін «корупція» також використовувався як правовий принцип. Наприклад, *corruptio optimi est pessima* — «зіпсованість найкращих є найгіршою»: найгірший тип аргументу — це хибний висновок із істинних передумов. Гай, римський юрист і філософ, часто зазначав, що змова чи бездіяльність однієї особи не повинні порушувати права іншої (*alteri jus corrumpi*) [4].

Коротке і змістовне тлумачення корупції як використання можливостей держави в особистих інтересах дав Н. Макіавеллі [9]. Під впливом ідей Великої французької революції представники «моральної моделі» функціонування суспільства в XIX ст. кваліфікував корупцію як порушення добросовісності при виконанні державних обов'язків за допомогою хабарництва та заступництва. Шарль Монтеск'є, спираючись на історичний досвід функціонування державного апарату, стверджував, що «кожен, хто має владу, схильний зловживати нею і йде в цьому напрямку, поки не досягне встановленої для себе межі» [5].

Неоціненний внесок у дослідження корупції в органах державної влади зробив видатний німецький філософ М. Вебер. Система цінностей М. Вебера використовується нами як основний методологічний інструмент при аналізі корупційних дій, вчинених державним службовцем [6]. Соціальні цінності, якими володіє особа, які є основою для участі або боротьби з корупцією.

Сучасне поняття корупції сформувалося у 20 столітті. корупція розглядається як одна з небезпек розвиненого суспільства. Оскільки термін «корупція» чітко не визначений ні в законах України, ні в міжнародно-правових актах, для відображення багатоаспектності досліджуваного явища пропонуємо різні формулювання, взяті з вітчизняних та іноземних джерел.

Й. Центурія, автор статті про корупцію у виданому в Німеччині тлумачному словнику, визначає це явище як зловживання державною владою в особистих цілях. Водночас дослідник наголошує, що питання про те, чи є цей акт законним чи незаконним, чи впливає він на громадську думку, завдає шкоди

почуттю справедливості, чи має він вимірювані наслідки (напрямок на загальний добробут чи завдає шкоди загальному добробуту, чи навпаки) залишається відкритим. суспільний добробут), чи має це нематеріальний наслідок (втрата довіри) [9].

Часто під корупцією (у вузькому значенні слова) розуміють ситуацію, коли посадова особа приймає незаконне рішення (іноді морально неприйнятне для громадської думки), а інша сторона (наприклад, компанія) отримує від цього вигоду. це. передбачених цим рішенням державним контрактом, в установленому порядку) і посадова особа отримує з цієї сторони неправомірну винагороду. Характерними ознаками цієї ситуації є: прийняте рішення, яке порушує закон, обидві сторони вступають у змову, обидві сторони отримують неправомірну вигоду та переваги, обидві намагаються приховати свої дії [8;22].

Вперше в історії незалежної України офіційне тлумачення поняття «корупція» ст. Стаття 1 Закону України «Про боротьбу з корупцією» (1995 р.): Корупцією є діяння осіб, уповноважених на виконання державних функцій, спрямоване на незаконне використання наданих їм повноважень з метою отримання матеріальних благ, послуг, пільг або інших переваги [11]. Відповідно, закон визначає поняття «корупційне діяння»:

1) незаконне заволодіння особою, уповноваженою на виконання функцій держави, матеріальних цінностей, послуг, благ чи інших переваг, у тому числі одержання або одержання функцій держави шляхом їх придбання за ціною, значно нижчі від їх фактичної (дійсної) вартості (тарифу);

2) придбання кредитів чи позик, цінних паперів, нерухомості чи іншого майна особою, уповноваженою на виконання функцій держави, з використанням пільг чи пільг, не передбачених чинним законодавством.

«Про засади запобігання і боротьби з корупцією» України, 2011р. Корупцією є використання особою, зазначеною у частині першій статті 4 цього Закону, службових повноважень та пов'язаних з ними можливостей з метою

одержання неправомірної вигоди для себе чи інших осіб або прийняття обіцянки/пропозиції такої вигоди, або, відповідно, особі, зазначеній у частині першій статті 4 цього Закону, або її на прохання інших фізичних чи юридичних осіб з метою спонукання цієї особи до незаконного використання наданих їй службових повноважень, надання обіцянок/пропозицій чи незаконні вигоди та пов'язані з ними можливості [7].

Відповідно до Закону України «Про запобігання корупції», прийнятого 14 жовтня 2014 року, корупцією є використання службових повноважень або пов'язаних з ними можливостей з метою одержання неправомірної вигоди або прийняття таких прав особою, зазначеною у першому частині статті 3 закону. одержання вигоди для себе чи інших осіб або обіцянка/пропозиція такої вигоди, або відповідно обіцянка/пропозиція чи надання неправомірної вигоди особі, зазначеній у частині першій статті 3 цього Закону, або на її прохання іншим фізичним чи юридичним особам, наданим цієї особи з метою спонукання до незаконного використання службових повноважень або пов'язаних з ними можливостей [7].

Концептуальна модель аналізу поняття «корупція» зображена на (рис. 1.1). Основні методи розуміння корупції можна описати так:

- корупція означає купівлю (продаж) державних службовців;
- корупція, зловживання державною владою або службовим становищем, що здійснюються в певних особистих інтересах;
- під корупцією розуміється використання службових повноважень, службового становища, а також власних повноважень для задоволення особистих інтересів або інтересів третіх осіб;
- корупція розглядається як елемент (складова, ознака) організованої злочинності.

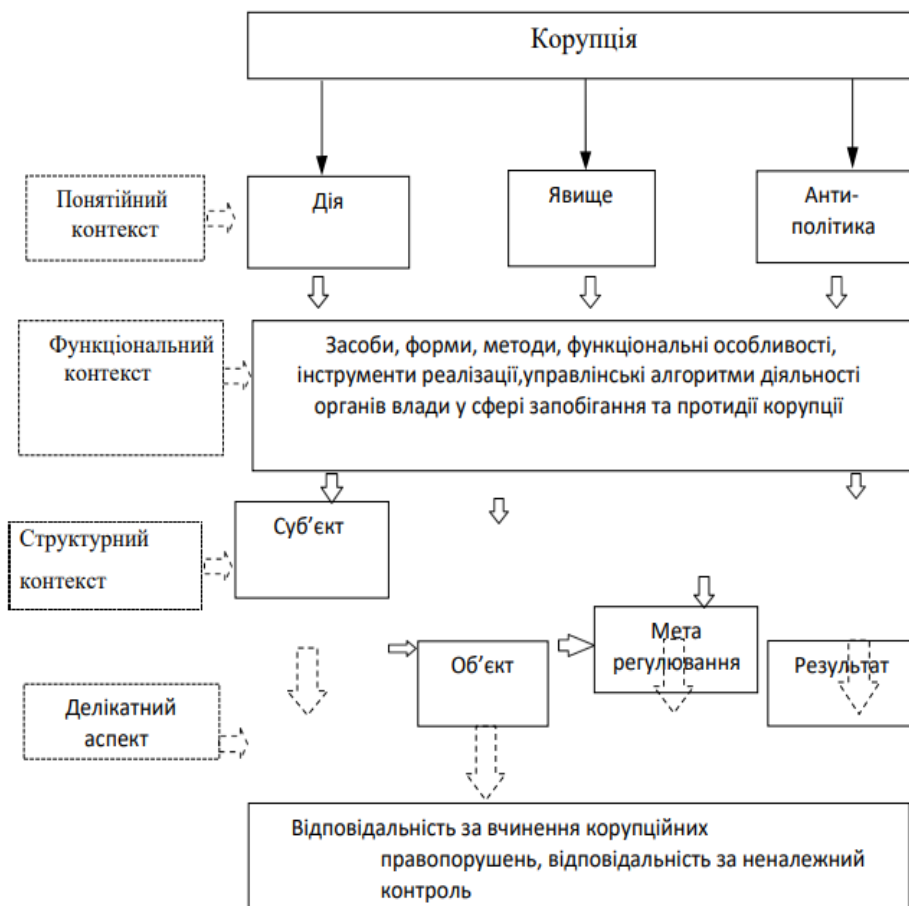

Рис. 1.1. Сутність поняття «запобігання і протидія корупції» з позицій аналізу особливостей діяльності судових та правоохоронних органів

1.2 Стан наукової розробки правових забезпечень запобігання та протидії корупції у публічному управлінні

Принципи запобігання та протидії корупції виробляються у практичній діяльності суб'єктів боротьби з корупцією та організованою злочинністю, затверджуються в нормативно-правових актах, та керівні ідеї, основні принципи, що регулюють суспільні відносини у цій сфері між її учасниками.

Відповідно до вимог Закону Киргизької Республіки «Про запобігання корупції» робота з запобігання та протидії корупції базується на таких принципах:

- верховенство права;

- законність;
- комплексне здійснення правових, політичних, соціально-економічних, інформаційних та інших заходів;
- пріоритет профілактичних заходів;
- невідворотність відповідальності за вчинення корупційних правопорушень;
- відкритість та прозорість роботи органів державної влади та органів місцевого самоврядування;
- участь громадськості у заходах щодо запобігання та протидії корупції, державний захист осіб, які сприяють здійсненню таких заходів;
- забезпечити поновлення порушених прав і законних інтересів, відшкодування шкоди, завданої внаслідок корупційного правопорушення.

За словами св. Відповідно до пункту 3 Закону «Про Національне антикорупційне бюро України» основними засадами діяльності Національного бюро є:

- 1) законність;
- 2) поважати і оберігати права і свободи людини і громадянина;
- 3) законність;
- 4) справедливість і справедливість;
- 5) Незалежність Національного бюро та його працівників;
- 6) контроль і звітність перед суспільством і державними органами, визначеними законом;
- 7) відкритість для демократичного громадянського контролю;
- 8) політичний нейтралітет і відсутність заангажованості;
- 9) взаємодія з іншими державними органами, органами місцевого самоврядування, громадськими об'єднаннями.

Принцип верховенства права – це верховенство права, що ніхто не може робити нічого протизаконного, ніхто не буде покараний державою, крім

порушення закону, і ніхто не буде притягнутий до відповідальності за порушення закону. ніж відповідно до закону

Принцип законності є складовою частиною принципу законності і передбачає, що органи державної влади та органи місцевого самоврядування, їх посадові особи зобов'язані діяти лише на підставі, в межах повноважень та у спосіб, передбачені законами України.

Тому закони України «Про запобігання корупції», «Про Національне антикорупційне бюро України», «Про оперативно-розшукові дії» та інші закони, що регулюють цей вид діяльності правоохоронних органів, є доповненням до зазначених вище принципів, а також представлено інші принципи, затверджені в оперативно-розшукових законах та відомчих нормативних актах, які є галузевими (спеціальними), оскільки вони характерні для такої правоохоронної галузі, як оперативно-розшукова.

До таких принципів належать конспірація, конспірація, агресивність (операціоналізм), комплекс гласних і негласних заходів боротьби зі злочинністю.

Принцип конфіденційності – це нормативно-правова вимога, яка зобов'язує оперативного працівника, а також учасника КПП не розголошувати конфіденційну інформацію про осіб, які співпрацюють з оперативними підрозділами, якщо вони не містять інформації про їх дії. заборонено законом.

Принцип конспірації полягає в організації роботи НКЦП таким чином, щоб зберегти в таємниці від сторонніх осіб (насамперед злочинців) тактику, зміст, форми, заходи, сили і засоби проведення конкретних оперативно-розшукових заходів. або підозрюваних злочинців).

Принцип наступальності (оперативності) – вироблений практикою, забезпечує швидке та систематичне проведення особами оперативно-розшукових заходів як під час підготовки злочинів, так і після їх вчинення.

Принцип поєднання гласних і негласних заходів боротьби зі злочинністю впливає зі змісту поняття ОРД, що є системою гласних і негласних пошукових,

розвідувальних і контррозвідувальних заходів, а саме дозволяє реалізувати результати злочинів, робота під прикриттям в інтересах кримінального правосуддя.

1.3 Принципи та методи дослідження сучасного стану нормативно-правового регулювання запобігання та протидії корупції в Україні

Важливим є використання функціонального аналізу як методологічного інструменту для визначення напрямів удосконалення державного управління та розробки структурно-функціональної моделі впровадження зарубіжного досвіду реформування державного управління. Важливим також є використання класичних наукових принципів об'єктивності та історичності, заснованих на них методів дослідження: інструментального, інституційного, соціологічного, аксіологічного, діяльнісного, статистичного опрацювання в процесі аналізу особливостей створення та впровадження УП. емпіричний матеріал, особисті спостереження та ряд інших. Важливим методом дослідження раціонального змісту УПА є аналіз фактичних та емпіричних даних органів державного управління, узагальнення результатів соціологічних досліджень, визначення актуальних напрямків підвищення ефективності державного управління в процесі створення . Реалізація НПА. На основі використання наведених методів можна проаналізувати особливості та форму впливу ефективності УП на функціонування системи державного управління.

Водночас, погоджуючись із позицією вітчизняних науковців, враховуючи підхід Є. Немержицького, С. Серьогіна, В. Соловійова [19], що базується на комплексному характері методології дослідження проблем протидії корупції, Для дослідження впливу корупції на систему державного управління необхідно припускати використання наукових методів (підходів):

- системний підхід – виявлення впливу корупції на суспільство та систему органів державної влади, вивчення організаційних та реорганізаційних наслідків корупції;

- інституційний метод – визначити систему інститутів державного управління, метою діяльності яких є запобігання та боротьба з корупцією, ліквідація наслідків корупційних дій;

- морфологічний метод – для характеристики форм і проявів корупції в органах державної влади;

- феноменологічний метод – для дослідження суб'єктивного сприйняття корупції, її соціокультурного, зокрема, психологічного, соціального, ментального підґрунтя;

- порівняльно-історичний метод – при аналізі історичних форм корупції, в тому числі в Україні, здійснюється ретроспективний аналіз соціальної психології людини, її соціокультурного менталітету, зміна якого завжди відстає від динаміки соціально-економічного розвитку. економічне середовище;

- порівняльний метод – імплементація зарубіжного досвіду формування антикорупційної політики, впровадження стандартів міжнародних та міжурядових організацій у сфері протидії корупції;

- емпіричний метод (спостереження, опитування, експертна оцінка, статистичний і контент-аналіз, моделювання тощо).

Слід зазначити, що процес створення УПІ характеризується наявністю комплексу взаємопов'язаних складових теоретичного, методологічного, організаційного та інституційного характеру. Побудова демократичної правової держави потребує формування відповідного наукового забезпечення реалізації реформ на основі передових наукових моделей удосконалення діяльності органів державного управління.

Сьогодні наголошується на соціальних, політичних, економічних, морально-психологічних, правових та міжнародних наслідках корупції. Так, за словами М. Мельника, необхідно відзначити такі ознаки корупції:

1) суспільна небезпека корупції в соціальному аспекті - вона призводить до призупинення та збочення соціально-економічних реформ, поглиблює соціальну нерівність громадян, посилює соціальну напругу в суспільстві, порушує принципи соціальної справедливості, ускладнює працю громадян; унеможливлення доступу до соціальних фондів та їх використання, значно знижує рівень соціального захисту, що створює підґрунтя для розкрадання коштів; руйнує соціальні цінності; формує нелегальний спосіб життя, утверджує одну з найгірших форм регулювання суспільних відносин; підриває авторитет держави; шкодить утвердженню демократичних засад державного управління;

2) політичні наслідки корупції виявляються у зміні сутності політичної влади, зниженні рівня її легітимності як усередині держави, так і на міжнародній арені; порушує принципи її формування та діяльності, демократичні засади суспільства і держави; руйнує політичну систему, відокремлює владу від народу, зменшує залежність держави від громадян, дестабілізує політичну ситуацію, підпорядковує державну владу приватним і корпоративним інтересам, у тому числі інтересам корумпованих груп і кланів;

3) економічні наслідки корупції: вона руйнує економічну систему держави, дискредитує економічні реформи, порушує основні принципи економічної діяльності; перешкоджає надходженню внутрішніх та іноземних інвестицій, є причиною фінансових криз, порушує принципи економічної конкуренції, сприяє розвитку злісної конкуренції, сприяє монополізації економіки, перешкоджає розвитку ринкових відносин, насамперед середнього та малого бізнесу; корупціонери дискримінують бізнесменів; сприяє криміналізації та тінізації економіки, легалізації незаконно одержаних доходів, призводить до необґрунтованого підвищення собівартості продукції, спотворює принципи

приватизації, зменшує надходження до бюджету, ускладнює економічні відносини з іншими державами та міжнародними організаціями;

4) морально-психологічні наслідки корупції вбачаються в тому, що вона є потужним чинником деморалізації суспільства, девальвації моральних цінностей, деформації особистості та соціальної психології, руйнує духовно-моральні стани, сприяє поширенню кримінальної психології в суспільства. суспільство; змінює мотивацію посадових осіб у сфері державного управління, а також громадян у різних сферах суспільного життя. Корупція породжує в психології громадян відчуття слабкості та беззахисності перед державою, окремими її інституціями, посадовими особами та службовими особами;

5) правовими наслідками корупції є порушення правових засад діяльності держави та її окремих інститутів (законності, законності, невідворотності відповідальності), суттєве обмеження конституційних прав і свобод особи та прав і законних інтересів. Грубе порушення громадянами, юридичними особами, органами державної влади, органами місцевого самоврядування встановленого законом порядку здійснення посадовими і службовими особами своїх повноважень та прийняття ними незаконних, незаконних рішень, поширене серед громадян, у тому числі службовців. сфери державного управління, правовий нігілізм, зниження рівня розвитку інституту правової держави [15].

Міжамериканська конвенція проти корупції, прийнята в 1996 році, визначає корупційні діяння (компоненти формалізації):

– отримання або спроба отримати або пряме чи опосередковане отримання будь-яких предметів грошової вартості, а також подарунків, послуг, обіцянок або привілеїв для себе чи іншої особи державним службовцем або особою, яка виконує державні функції, або організацією, яка виконує громадські обов'язки в замість будь-якої дії або бездіяльності під час;

– прямо чи опосередковано пропонувати або давати грошові цінності державній посадовій особі чи особі, яка виконує державні функції, а також інші

вигоди, такі як подарунки, послуги, обіцянки чи переваги собі чи іншій особі чи організації. будь-які - за будь-які дії чи бездіяльність під час виконання функцій держави;

– будь-які дії чи бездіяльність посадової особи чи особи, яка виконує державні функції, з метою одержання собі або третій особі незаконного доходу;

– використання або приховування майна, одержаного внаслідок однієї з дій, зазначених у цій статті, зловмисним шляхом;

– участь у вчиненні чи дії як головний виконавець, пособник, підбурювач, підсобник чи пособник після вчинення або в інший спосіб, а також пособництво чи підбурювання до вчинення будь-яких із зазначених дій.

Відзначимо що, для України проблеми запобігання та протидії корупції в органах державної влади залишаються одними з найактуальніших завдань державного управління. Адже корупція становить серйозну загрозу життю суспільства, а сьогодні масштаби її поширення створюють реальну загрозу національній безпеці. Незважаючи на вжиті протягом останніх двох років організаційно-правові заходи щодо протидії корупції, її масштаби не зменшилися. На міжнародному рівні Україна продовжує мати репутацію висококорумпованої держави, що підтверджується її стабільно низьким рейтингом рівня доброчесності, визначеним за результатами досліджень, проведених останніми роками авторитетними міжнародними інституціями.

Як структурну складову реформи публічної адміністрації визначено основні складові УП: формування концепції антикорупційної ідентичності державного управління, аналіз актуальності, доцільності та ймовірності адаптації європейських принципів управління до вітчизняного управління. системи. контекстом загальної проблеми менеджменту є формування європейської моделі системи органів публічної влади національної держави.; формування методологічної моделі впровадження УП у контексті толерантності до корупції як суспільного явища; Формування сучасного наукового напрямку розробки

теоретико-методологічних засад формування УПІ на основі прийняття та врахування зовнішніх (міжнародних) стандартів державного управління зі збереженням національних особливостей управління. В таких умовах відзначається необхідність інтегративного теоретичного дослідження, головною метою якого є формування наукових основ еволюції Народної Народної Республіки України у формі правової держави, а ефективний антикорупційний механізм – це не лише вимога часу, а й виживання українського суспільства, збереження національної ідентичності та державної незалежності.одна з умов.

РОЗДІЛ 2

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ МЕХАНІЗМІВ ЗАПОБІГАННЯ ТА ПРОТИДІЇ КОРУПЦІЇ У ПУБЛІЧНОМУ УПРАВЛІННІ

2.1 Сутність та зміст механізмів запобігання та протидії корупції публічному управлінні

Механізми правового регулювання запобігання та протидії корупції – це сукупність правових засобів, що забезпечують за їх допомогою реалізацію антикорупційної політики держави. Закони України у сфері запобігання корупції встановлюють низку положень за змістом, обмежень, обов'язків та вимог до поведінки суб'єктів відповідно до Закону України «Про запобігання корупції». Усі ці документи складають комплекс антикорупційних механізмів запобігання корупційним та пов'язаним з корупцією правопорушенням та іншим порушенням вимог зазначеного Закону.

У статті 3 зазначеного Закону міститься повний перелік осіб, які визнаються суб'єктами, на яких поширюється дія цього Закону. Ці уроки поділяються на три великі групи:

- 1) особи, уповноважені на виконання функцій держави або місцевого самоврядування;
- 2) для цілей цього Закону особи, які прирівнюються до осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування;
- 3) незалежно від організаційно-правової форми особи, які займають постійні чи тимчасові посади, пов'язані з виконанням організаційно-правових чи адміністративно-господарських завдань, або спеціально уповноважені на виконання таких завдань в юридичних особах приватного права, а також інші не

наймані працівники та підприємства, установи, особи, які виконують роботи або надають послуги відповідно до укладеного з організацією договору.

Різниця між цими групами полягає в різних сферах обов'язків, обмежень і вимог, які накладаються на них законом, насамперед щодо етичної поведінки. Так, переважна більшість зобов'язань, обмежень і вимог відноситься до першої групи. До другої групи належать окремі види зобов'язань, обмежень і вимог. Наприклад. Обов'язки: запобігання та боротьба з неправомірною вигодою чи подарунками, запобігання та вирішення конфлікту інтересів, запобігання конфлікту інтересів, пов'язаних з існуванням підприємств чи корпоративних прав, оформлення декларацій (для посадових осіб юридичних осіб, що належать до державних установ). закон).

Обмеження: щодо використання службових повноважень чи становища, отримання подарунків, отримання інформації. Вимоги до правил етичної поведінки, зокрема: дотримання вимог законодавства та етичних норм поведінки, політична нейтральність, неупередженість, компетентність та оперативність, нерозголошення інформації, відмова від виконання неправомірних рішень чи доручень (для посадових осіб юридичних органів). суб'єкти публічного права). У свою чергу, щодо третьої групи діють лише певні обмеження, наприклад, щодо використання службових повноважень чи посад.

Положення Закону України «Про запобігання корупції» передбачають такі механізми запобігання та протидії корупції:

1) обмеження щодо суб'єктів, до яких воно застосовується (самоуправління після припинення роботи, пов'язаної з виконанням обов'язків органів державної влади або місцевого самоврядування, обмеження щодо роботи за сумісництвом близьких осіб);

2) зобов'язання щодо уникнення та вирішення конфлікту інтересів. Таким чином, Закон розрізняє зовнішні (виконавчі) та незалежні (службові) заходи щодо врегулювання конфлікту інтересів.

Зовнішнє регулювання конфлікту інтересів: шляхом усунення особи від виконання завдання, вчинення дій, прийняття рішення або участі в його прийнятті; обмеження доступу до інформації; переглядати обсяг службових повноважень особи; використання зовнішнього контролю; переведення або звільнення особи у зв'язку з наявністю конфлікту інтересів. У свою чергу, він не обмежується конкретним переліком способів самостійного врегулювання конфлікту інтересів, головним є законне усунення працівником особистих інтересів, які спричиняють конфлікт інтересів. Окремо слід зазначити, що статтею 35 Закону України «Про запобігання корупції» передбачено особливості регулювання конфлікту інтересів, що виникає в діяльності окремих категорій осіб, уповноважених на виконання функцій правоохоронних органів. держава або місцеве самоврядування;

3) правила етичної поведінки державних службовців і посадових осіб органів місцевого самоврядування, яких вони зобов'язані дотримуватись під час виконання своїх службових або представницьких повноважень, підстави і порядок притягнення їх до відповідальності за порушення цих вимог;

4) процедури фінансового контролю (декларації осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, та їх перевірка Національним агентством);

5) державний захист викривачів – осіб, які сприяють запобіганню та протидії корупції та повідомляють про порушення іншою особою вимог цього Закону. Закон передбачає, що люди, які допомагають запобігати та боротися з корупцією, будуть під захистом держави. У разі виникнення загрози життю, житлу, здоров'ю та майну їх самих або їхніх близьких родичів правоохоронні органи мають право вжити до них заходів правового, організаційно-технічного та іншого характеру у зв'язку з повідомленням про порушення вимог цього Закону. захист від протиправних посягань, заходи, передбачені Законом України

«Про забезпечення безпеки осіб, які беруть участь у кримінальному провадженні»;

6) відповідальність за корупційні або пов'язані з корупцією правопорушення (кримінальна, адміністративна, цивільно-правова та дисциплінарна відповідальність). У випадках, передбачених Кримінальним кодексом України, заходи кримінально-правового характеру застосовуються у разі вчинення злочину уповноваженою нею особою самотійно або спільно з юридичною особою від імені та в інтересах юридичної особи;

7) інші механізми запобігання та протидії корупції, зокрема:

– Заборона отримання пільг, послуг та майна органами державної влади та органами місцевого самоврядування.

Згідно зі статтею 54 Закону України «Про запобігання корупції» державним органам, органам влади та органам місцевого самоврядування забороняється одержувати гроші або інше майно, нематеріальні активи, майнові вигоди, пільги чи послуги від фізичних та юридичних осіб. безоплатно, крім випадків, передбачених законами чи чинними міжнародними договорами, за винятком випадків, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України.

До такої діяльності, крім інших випадків, належать подарунки державі, регіональній громаді, державним чи комунальним підприємствам, установам чи організаціям особами, зазначеними у пунктах 1, 2 частини першої статті 3 цього Закону. є державною або комунальною власністю і передається органу, підприємству, установі чи організації в порядку, визначеному Кабінетом Міністрів України (ч. 3 ст. 23 Закону України "Про запобігання корупції").

Незаконне одержання грошей або іншого майна, нематеріальних активів, майнової вигоди, пільг чи послуг від фізичних та юридичних осіб за наявності підстав тягне за собою відповідальність державних органів, уповноважених

представників органів місцевого самоврядування. договорів, згода на їх обов'язковість надана Верховною Радою України;

– провести антикорупційну експертизу з метою виявлення в чинних нормативно-правових актах та проектах нормативно-правових актів факторів, які сприяють або можуть сприяти вчиненню корупційних правопорушень або правопорушень, пов'язаних з корупцією, та розробити рекомендації щодо їх усунення.

Законом України «Про запобігання корупції» встановлено такі види антикорупційної експертизи проектів нормативно-правових актів:

1) обов'язкові:

– розробник нормативно-правового акта (пояснювальний лист);
– Міністерство юстиції України (звіт про правову/антикорупційну експертизу);

– Комітет Верховної Ради України (висновок Комітету Верховної Ради України). Міністерство юстиції України проводить обов'язкову антикорупційну експертизу всіх проектів нормативно-правових актів, що подаються на розгляд Кабінету Міністрів України. Антикорупційний комітет Верховної Ради України здійснює антикорупційну експертизу проектів нормативно-правових актів, які вносяться до Верховної Ради України народними депутатами України;

2) ініціативний, який здійснюється:

– Національне агентство з питань запобігання корупції (висновок Національного агентства);

– громада (пропозиції/пропозиції подаються за ініціативою фізичних осіб, громадських об'єднань, юридичних осіб).

Національне агентство за власною ініціативою може проводити антикорупційну експертизу проектів нормативно-правових актів, які вносяться до Верховної Ради України чи Кабінету Міністрів України. Громадська рада при Нацагентстві бере участь у його антикорупційній перевірці. Національне

агентство також проводить періодичні перевірки щодо наявності в законах положень, що сприяють корупції, та вносить рекомендації Міністерству юстиції України щодо включення їх до плану антикорупційної перевірки, передбаченого частиною четвертою цієї статті.

Національне агентство може залучати до проведення такого моніторингу громадські об'єднання та наукові установи, у тому числі на умовах державного замовлення на основі відкритого конкурсу. У свою чергу, суб'єкт видання (прийняття) відповідного акта зобов'язаний переглянути результати антикорупційної експертизи, у тому числі державної експертизи;

– проведення спеціальної перевірки щодо осіб, які претендують на зайняття відповідальних чи особливо відповідальних посад, а також на посади з підвищеним корупційним ризиком, перелік яких затверджується Національним агентством, на підставі вимог статті 56 закону. ; України "Про запобігання корупції", в тому числі відомості про особу. Метою проведення спеціальної перевірки щодо зазначених осіб є підвищення якості добору кандидатів на посади, пов'язані з виконанням функцій держави або органів місцевого самоврядування, а також підвищення якості добору кандидатів на посади, пов'язані з виконанням функцій держави або місцевого самоврядування, а також підвищення якості добору кандидатів на посади, пов'язані з виконанням функцій держави або місцевого самоврядування є підвищення якості добору кандидатів на посади, пов'язані з виконанням обов'язків органів місцевого самоврядування. призначення, виникне конфлікт інтересів.

Зазначений механізм дозволяє керівнику державного органу, органу місцевого самоврядування отримати вичерпну інформацію про кандидата на посаду та прийняти об'єктивне рішення щодо його призначення або відмови у призначенні. Організація спеціальної перевірки покладається на керівника (заступника керівника) державного органу, органу місцевого самоврядування або їх апарату на зайняття посади, на яку особа претендує.

Відповідно до положень Закону України «Про запобігання корупції» спеціальній перевірці підлягають відомості про особу, а саме:

- наявність набраного законної сили рішення суду, згідно з яким особа притягається до кримінальної відповідальності, у тому числі за корупційні правопорушення, а також за наявності судимості, її відсторонення та повернення;
- особа була або раніше притягувалась до адміністративної відповідальності за корупційні правопорушення;
- достовірність відомостей, зазначених у декларації особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування;
- якщо особа має корпоративні права;
- стан здоров'я (для особи, яка перебуває на обліку в психоневрологічних або наркологічних закладах охорони здоров'я), освіта, науковий ступінь, вчене звання;
- ставлення особи до військового обов'язку;
- допуск особи до державної таємниці, якщо такий доступ необхідний відповідно до кваліфікаційних вимог до конкретної посади;
- продовження строку заборони обіймати відповідну посаду, передбачену положеннями Закону України «Про очищення влади».

Порядок проведення спеціальної перевірки регулюється нормами статті 57 Закону Киргизької Республіки «Про запобігання корупції», а також порядок проведення спеціальної перевірки щодо кандидатів на відповідальні посади, або особливо відповідальна посада, а також посади з підвищеним корупційним ризиком, затверджені постановою Кабінету Міністрів України від 25 березня 2015 р. № 171. Визначено особливості організації спеціальної перевірки кандидатів на посади суддів. Законом України "Про судоустрій і статус суддів";

- ведення єдиного державного реєстру осіб, які вчинили корупцію або корупційні правопорушення (відомості про осіб, притягнутих до

відповідальності за вчинення корупції або корупційних правопорушень, а також юридичних осіб, щодо яких застосовано кримінальні заходи); правовий характер, пов'язаний із вчиненням корупційного правопорушення).

Наразі Національне агентство з питань запобігання корупції вживає заходів щодо початку ведення Єдиного державного реєстру осіб, які вчинили корупційні або схожі з корупцією правопорушення. На сьогодні в Україні ведеться Єдиний державний реєстр осіб, які вчинили корупційні правопорушення, володарем якого є Міністерство юстиції України (п. 3 постанови Кабінету Міністрів України від 25 березня 2015 р. № 171). . Відповідно до положення про Єдиний державний реєстр осіб, які вчинили корупційні правопорушення, затвердженого наказом Міністерства юстиції України від 11 січня 2012 року № 39/5, метою створення такого реєстру та його функціонування є:

- 1) забезпечує єдиний облік осіб, які вчинили корупційні правопорушення;
- 2) забезпечити проведення в установленому порядку спеціальної перевірки відомостей про осіб, які претендують на зайняття посад, пов'язаних із виконанням функцій держави або місцевого самоврядування;
- 3) аналіз інформації про осіб, які вчинили корупційні правопорушення, з метою визначення напрямів державної політики та посад, пов'язаних із виконанням функцій держави або місцевого самоврядування;
- 4) забезпечує звірення переліку осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, звільнених з посад у зв'язку з притягненням до відповідальності за вчинення корупційних правопорушень, з відомостями Єдиного державного реєстру. до осіб, які вчинили корупційні правопорушення в порядку, визначеному чинним законодавством.

Підставами для внесення відомостей про особу, притягнуту до відповідальності за вчинення корупційних правопорушень, до Реєстру є:

- 1) електронну копію рішення суду, що набрало законної сили;

2) засвідчену копію наказу про застосування або зняття дисциплінарного стягнення.

Реєстратор вносить відомості до реєстру в день отримання електронної копії рішення суду, засвідченої копії наказу про застосування дисциплінарного стягнення чи відсторонення або наступного робочого дня. Інформація, отримана з реєстру, надається у вигляді копії реєстру та інформаційної довідки [38].

Безоплатний цілодобовий доступ до інформації з реєстру здійснюється через офіційний веб-сайт Міністерства юстиції України шляхом пошуку та перегляду інформації про осіб, притягнутих до відповідальності за корупційні правопорушення:

- 1) прізвище, ім'я, по батькові;
- 2) місце роботи, посада на час вчинення корупційного правопорушення;
- 3) склад корупційного правопорушення;
- 4) вид покарання (покарання);
- 5) спосіб вчинення дисциплінарного стягнення;
- 6) вид дисциплінарного стягнення.
- 7) вимоги до прозорості та доступу до інформації.

Згідно зі статтею 3 Закону Киргизької Республіки «Про запобігання корупції» суб'єкту цього Закону забороняється відмовляти в наданні інформації фізичним або юридичним особам, зазначеним у законі. надання несвоєчасної, недостовірної або недостовірної інформації повної інформації, яка відповідно до закону повинна надаватися;

– запровадження засад запобігання корупції в діяльності юридичної особи, які передбачають: обов'язки керівників, організаторів (учасників) юридичної особи щодо забезпечення регулярної оцінки та реалізації корупційних ризиків у діяльності юридичної особи; сутність; про відповідні антикорупційні заходи; розроблення антикорупційної програми юридичної особи як сукупності правил, стандартів і процедур виявлення, протидії та запобігання корупції в діяльності

юридичної особи; запровадження посади особи, відповідальної за реалізацію антикорупційної програми юридичної особи [28].

2.2 Елементи механізму запобігання та протидії корупції у публічному управлінні

Євроінтеграційні процеси та глобалізація нашої країни, підвищення рівня правової свідомості громадян України, прагнення людей до встановлення прозорості у відносинах між державою та суспільством призводять до вдосконалення правових стандартів забезпечення добробуту населення та його економічний розвиток. Слід підкреслити, що одним із важливих аспектів сучасної державної правової політики в Україні є реформування системи запобігання та протидії корупції. Без вдосконалення антикорупційного законодавства та приведення національного законодавства у повну відповідність до міжнародних норм і стандартів неможливі ефективна боротьба та дії, спрямовані на подолання корупції на всіх рівнях державної влади.

На сьогодні в Україні діє чимало нормативно-правових актів, які створюють положення, спрямовані на протидію корупції та координацію роботи із запобігання корупції. Основними нормативно-правовими актами, які містять спеціальні принципи боротьби з корупцією, є: Закон України «Про запобігання корупції»; Закон України "Про Національне антикорупційне бюро України"; Закон України «Про Національне агентство України з питань виявлення, розшуку та управління активами, одержаними від корупційних та інших злочинів»; Закон України «Про Державне бюро розслідувань».

Окрім вищезазначених законів, до переліку антикорупційної нормативно-правової бази входять Конституція України, Кримінальний кодекс України, Кодекс України про адміністративні правопорушення, Закон України «Про очищення влади», Закон України «Про державну службу», Закон України «Про

ратифікацію Конвенції ООН про боротьбу з корупцією», Закон України «Про ратифікацію Кримінальної конвенції про боротьбу з корупцією», Указ Президента. Указ Президента України «Про першочергові заходи щодо виявлення економіки та боротьби з корупцією», Указ Президента України «Про систему заходів щодо усунення причин та умов, що сприяють злочинності і корупції», Указ Президента України «Про загальнодержавну програму боротьби з корупцією» та ін.

Важливим елементом системи нормативно-правових актів є спеціалізований антикорупційний орган, який розробляє спеціальний антикорупційний закон і політику, координує та контролює їх виконання, контролює дотримання антикорупційного законодавства. Слід зазначити, що основним нормативно-правовим актом, який регулює питання запобігання та протидії корупції, є прийнятий 14 жовтня 2014 року Закон України № 1700-VII «Про запобігання корупції». Цей нормативно-правовий акт прийнято з метою комплексного реформування системи запобігання корупції відповідно до міжнародних стандартів та успішного досвіду іноземних держав. Новоприйнятий Закон України «Про запобігання корупції» встановлює правові та організаційні засади функціонування системи запобігання корупції в Україні, визначає зміст та порядок застосування механізмів запобігання корупції, правила усунення наслідків корупційні правопорушення.

Зазначимо, що новий закон України «Про запобігання корупції» встановлює обмеження щодо використання службових повноважень або службового становища (ст. 22), одержання подарунків (ст. 23) та спільної роботи близьких осіб. (Стаття 27). Законом України чітко визначено зміст неправомірної вигоди, зокрема, це обіцяні, запропоновані, надані чи отримані грошові кошти чи інше майно, блага, пільги, послуги, нематеріальні активи, будь-які інші блага нематеріального чи не грошового характеру. без правових підстав. У боротьбі з

корупцією питання конфлікту інтересів також займає важливе місце, і це явище відображено в Законі України «Про запобігання корупції».

Керуючись положеннями закону, визначено, що зовнішнє регулювання конфлікту інтересів здійснюють:

1) усунути особу від виконання завдань, вчинення дій, прийняття рішень або участі в прийнятті рішень в умовах реального чи потенційного конфлікту інтересів;

2) використання зовнішнього контролю за виконанням особою відповідного завдання, вчиненням певних дій чи прийняттям рішення;

3) обмеження доступу особи до певної інформації;

4) перегляд обсягу службових повноважень особи;

5) переведення особи на іншу посаду;

6) звільнення особи.

Відповідно до положень закону, особи, які сприяють запобіганню та боротьбі з корупцією, перебувають під захистом держави. У разі загрози життю, житлу, здоров'ю та майну таких осіб або їх близьких родичів правоохоронні органи можуть вживати заходи правового, організаційно-технічного та іншого характеру у зв'язку з повідомленням про порушення вимог Закону. заходи, передбачені Законом України «Про забезпечення безпеки осіб, які беруть участь у кримінальному провадженні», спрямовані на їх захист від протиправних дій.

Крім того, слід зазначити, що Закон України «Про запобігання корупції» також встановлює загальні положення щодо діяльності центральних органів виконавчої влади щодо антикорупційної політики. Так, розділ 2 Закону визначає положення про Національне агентство з питань запобігання корупції. Практичним правовим інструментом створення організаційних заходів антикорупційного характеру є Закон України «Про очищення влади», який визначає способи очищення влади (люстрації) шляхом обмеження прав та заборони окремим категоріям осіб. від зайняття посад державної державної

служби. Відповідно до розділу 8. Відповідно до статті 3 Закону встановлена заборона поширюється на осіб, щодо яких виявлено недостовірність відомостей про наявність майна (майнових прав), зазначених у декларації про майно, доходи, витрати і зобов'язання фінансового характеру. ними за минулий рік.

Незважаючи на певну суперечливість цього нормативно-правового акту, ми вважаємо, що імплементація його нормативних приписів є вагомим кроком у процесі протидії корупції. Адже проведення люстрації є необхідним заходом для захисту демократії в Україні, особливо в сучасних умовах державотворення. Закон України «Про Національне антикорупційне бюро України» (від 14 жовтня 2014 року № 1698-УП) є правовою основою для створення незалежного органу, який здійснює оперативно-розшукову діяльність та досудове розслідування. у кримінальних корупційних злочинах. Цей нормативно-правовий акт визначає правові основи організації та діяльності цього антикорупційного органу.

Він встановлює положення про статус Національного антикорупційного бюро України, визначає його структуру та чисельність, статус і повноваження працівників, їх права, обов'язки та відповідальність за свої дії. Відповідно до закону, основною функцією бюро є активна протидія корупційним правопорушенням, вчиненим високопосадовцями, які загрожують національній безпеці України. 10 листопада 2015 року набув чинності Закон України № 772-VIII59 «Про Національне агентство України з питань виявлення, розшуку та управління активами, одержаними від корупційних та інших злочинів» 11 грудня 2015 року та набрав чинності з 11 червня 2016 року. Визначення поняття активів, їх ідентифікація, пошук та управління активами передбачено цим Законом. Розкрито поняття та правовий статус Національного агентства України з питань виявлення, розшуку та управління активами, одержаними від корупційних та інших злочинів, його функції та повноваження.

Законом окремо передбачено інформацію про Єдиний державний реєстр майна, на яке накладено арешт у кримінальному провадженні, та порядок роботи

з ним. Також важливе місце серед правової бази, створеної для боротьби з корупцією, посідає Закон України № 794-VIII «Про Державне бюро розслідувань». Він був прийнятий 12 листопада 2015 року та набув чинності 1 березня 2016 року. Суть цього Закону полягає у визначенні правових засад організації та діяльності Державного бюро розслідувань. У законі чітко визначено структуру та чисельність Державного бюро розслідувань, обов'язки працівників, їх статус, соціально-правовий захист. Проаналізований Закон уточнює механізм взаємодії Державного бюро розслідувань з іншими державними правоохоронними органами.

Важливо зазначити, що 29 вересня 2020 року у Верховній Раді України зареєстровано проект Закону №4135 «Про засади антикорупційної державної політики на 2020-2024 роки». Під координацією Національного агентства з питань запобігання корупції створено широкий спектр державних антикорупційних програм на основі аналізу ситуації з корупцією в Україні. Основними напрямками такої Антикорупційної стратегії є: оптимізація функцій державних органів та усунення їх дублювання, цифрова трансформація та відкриті дані, зручні та легальні сервіси, толерантність до корупції серед населення, а також забезпечення невідворотності покарання для корупціонерів.

Враховуючи аналіз нормативно-правових актів антикорупційного характеру, можна зробити висновок, що нормативно-правова база запобігання та протидії корупції в Україні є достатньо розвиненою. Він містить багато нормативно-правових актів, які містять чітко визначені норми реалізації антикорупційних заходів.

Окрім основного закону, який закріплює антикорупційну політику держави (Закон України «Про запобігання корупції»), існують також нормативно-правові акти, які регулюють роботу та діяльність спеціально створених державних установ. боротьба з багатьма формами корупції. Серед них ми вважаємо, що подальші зусилля щодо реформування антикорупційного законодавства мають

бути спрямовані на створення міжнародної практичної співпраці, яка сприятиме гармонізації вітчизняної правової системи з положеннями відповідних законів міжнародної спільноти.

Підсумовуючи другий розділ, регулювання запобігання та протидії корупції — це сукупність правових засобів, що забезпечують за їх допомогою реалізацію антикорупційної політики держави. Закони України у сфері запобігання корупції встановлюють низку положень щодо змісту, обмежень, обов'язків та вимог до поведінки суб'єктів відповідно до Закону України «Про запобігання корупції». Усі ці документи утворюють комплекс антикорупційних механізмів запобігання корупційним та пов'язаним з корупцією правопорушенням та іншим порушенням вимог зазначеного Закону.

На сьогодні в Україні діє чимало нормативно-правових актів, які створюють положення, спрямовані на протидію корупції та координацію роботи із запобігання корупції. Основними нормативно-правовими актами, які містять спеціальні принципи боротьби з корупцією, є: Закон України «Про запобігання корупції»; Закон України "Про Національне антикорупційне бюро України"; Закон України «Про Національне агентство України з питань виявлення, розшуку та управління активами, одержаними від корупційних та інших злочинів»; Закон України «Про Державне бюро розслідувань».

РОЗДІЛ 3

ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ НОРМАТИВНО-ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЗАПОБІГАННЯ ТА ПРОТИДІЇ КОРУПЦІЇ У ПУБЛІЧНОМУ УПРАВЛІННІ

3.1 Використання механізму боротьби та протидії корупції

Фактори успішної боротьби з корупцією відомі та перевірені міжнародним співтовариством. Перш за все, це прозорість влади, прозорість і точність процедур прийняття державних рішень, ефективні механізми моніторингу громадянським суспільством діяльності державних органів, свобода слова, свобода і незалежність ЗМІ. На регіональному рівні серйозна увага приділяється питанням подолання корупції. Міжнародні правові акти універсального та регіонального характеру розробили правові норми, керівні правила та принципи, які мають бути імплементовані або запропоновані в національних антикорупційних законах. Ключову роль також відіграють міжнародні урядові та неурядові організації у сфері протидії корупції, які розробляють рекомендації у сфері запобігання та боротьби з корупцією та контролюють їх виконання.

Враховуючи викладене, розглянемо окремі документи універсального характеру, покликані регулювати діяльність у цій сфері. У резолюції «Практичні заходи боротьби з корупцією», прийнятій на VIII Конгресі ООН із запобігання злочинності (Гавана, 1990 р.), корупція визначається як «етичні (моральні), дисциплінарні, адміністративні, кримінальні правопорушення». Неправомірне використання службового становища на «об'єкті корупції». Інший документ ООН (довідковий документ про міжнародну боротьбу з корупцією) визначає поняття корупції як «зловживання державною владою в особистих інтересах».

Таким чином, корупція є складним соціальним явищем, яке негативно впливає на всі сторони політичного та соціально-економічного розвитку суспільства і держави. Він складається як з протиправних дій (бездіяльності), так і з неетичних (моральних) дій. За останні десятиліття для боротьби з цим явищем було прийнято ряд документів різного характеру. Організація Об'єднаних Націй стала одним з головних форумів для спрямування зусиль держав на цю боротьбу. Загалом на глобальному рівні прийнято низку багатосторонніх угод, таких як Рамкова конвенція ООН проти організованої злочинності, Конвенція ООН проти транснаціональної організованої злочинності; Конвенція про кримінальну відповідальність за корупцію, Конвенція про цивільну відповідальність за корупцію. Серед неконвенційних документів слід відзначити резолюцію Генеральної Асамблеї (1996) «Боротьба з корупцією»; міжнародний кодекс поведінки посадових осіб; Декларація ООН про боротьбу з корупцією та хабарництвом у міжнародних комерційних операціях (1996).

Вищезазначена Рамкова конвенція вказує на те, що корупція є одним із трьох основних засобів (інші два – насильство та залякування), які дозволяють лідерам організованої злочинності отримувати дохід, контролювати територію, зовнішні та внутрішні ринки, продовжувати злочинну діяльність і проникати легально. економіка [1]. Завданнями «Конвенції ООН проти корупції» є: застосування та зміцнення більш дієвих та ефективних заходів для запобігання та боротьби з корупцією; підтримувати, заохочувати та підтримувати міжнародне співробітництво та технічну допомогу у запобіганні та боротьбі з корупцією, зокрема у поверненні активів; заохочення чесності, відповідальності та належного управління державними справами та суспільною власністю [2]. Вищезазначена конвенція створює теоретичну базу для адаптації національного законодавства та визначення основоположних принципів антикорупційної політики держав-учасниць цієї міжнародної угоди [3].

Норми Конвенції передбачають створення спеціального органу (органів), спрямованих на запобігання та протидію корупції, активну участь представників громадянського суспільства у здійсненні заходів, спрямованих на запобігання та протидію корупції, створення кодексів. посилення поведінки посадових осіб та незалежності судової влади, встановлення кримінальної відповідальності за корупційні правопорушення та визначення меж корупційних злочинів, встановлення відповідальності юридичних осіб. Протягом останніх кількох років Управління ООН з наркотиків і злочинності (агентство, відповідальне за виконання Конвенції ООН) підтримало 27 країн у вдосконаленні національного законодавства для запобігання та боротьби з корупцією. Загалом механізми боротьби з корупцією в ООН дуже цікаві.

Так, їхати в країну з перевіркою необов'язково – тільки якщо країна сама захоче провести перевірку. Опитування проводитимуть представники двох держав, визначені шляхом жеребкування. Якщо держава не задоволена аудиторами, вона й надалі не погоджуватиметься з результатами жеребкування. Таким чином, антикорупційна діяльність є абсолютно демократичною [4]. Слід також зазначити, що Резолюція Генеральної Асамблеї ООН № 3514 засудила всі форми корупції, включно з хабарництвом, і розробила рекомендації для держав щодо вжиття необхідних заходів для запобігання та протидії корупції. Ці обов'язки детально описані в Резолюції Генеральної Асамблеї ООН від 12 грудня 1996 року «Боротьба з корупцією», Декларації ООН 1996 року про боротьбу з корупцією та хабарництвом у міжнародних комерційних операціях та Міжнародному кодексі поведінки державних службовців 1996 року. , Принципи наглядачів для ефективного впровадження Кодексу поведінки працівників правоохоронних органів 1989 року. Вони були покладені в основу створення міжнародно-правових актів, які встановлюють універсальні стандарти запобігання корупції.

Регіональні міжнародні угоди. На регіональному рівні спостерігається активізація антикорупційної співпраці держав, за результатами якої було прийнято низку міжнародних угод та актів рекомендаційного характеру в рамках Ради Європи, Організації економічного співробітництва та розвиток, Європейський Союз, Африканський Союз та Організація американських держав. Рада Європи спільно з Європейською Комісією реалізує низку антикорупційних ініціатив. Ці міжнародні документи різні за обсягом, юридичною силою та механізмами реалізації, але їх спільна мета – встановлення єдиних стандартів боротьби з корупцією, які мають запроваджуватися на національному рівні. Зокрема, про співпрацю держав у сфері криміналізації корупції, прийняття та реалізації антикорупційних законів, запобігання корупції та боротьби з корупцією.

У листопаді 1996 р. Комітет міністрів Ради Європи прийняв Програму дій по боротьбі з корупцією. Резолюція № 1 [5] була прийнята в 1997 році на 21-й Конференції міністрів юстиції європейських країн. Сторони вимагали якнайшвидшого ухвалення конвенції про кримінальну відповідальність, яка встановлює кваліфікацію корупційних дій (їх криміналізацію), активізує співпрацю у притягненні до відповідальності за вказані порушення, а також передбачає створення ефективного механізму управління. У 1997 році Рада Європи прийняла «Двадцять керівних принципів боротьби з корупцією», які стали одним із перших міжнародних документів регіонального характеру, що встановлюють міжнародні стандарти. Хоча принципи є джерелом «м'якого» права, вони визначили необхідність створення спеціальних державних органів, відповідальних за запобігання та боротьбу з корупцією [6].

Основні положення Принципів лягли в основу Кримінальної конвенції про боротьбу з корупцією. У 1999 році Рада Європи прийняла дві конвенції: Кримінальну конвенцію проти корупції та Цивільну конвенцію проти корупції. Останній, звісно, не містить положень про криміналізацію корупції, але

затверджує її визначення (ст. 2) [7]. Метою Кримінальної конвенції є встановлення узгодженої криміналізації корупційних дій та стандартів пов'язаних з корупцією злочинів [8]. Контроль за виконанням Кримінальної конвенції здійснює Група держав по боротьбі з корупцією. Додатковий протокол до Кримінальної конвенції про боротьбу з корупцією, прийнятий 15 травня 2003 року, встановлює кримінальні норми щодо активного та пасивного підкупу національних арбітражних суддів, національних та іноземних суддів [9].

Діяльність міжнародних організацій. Угодою, підписаною в Парижі 14 грудня 1960 року, була створена Організація економічного співробітництва та розвитку. Ця організація доклала значних зусиль для координації боротьби з транснаціональною корупцією. Перша пропозиція щодо боротьби з хабарництвом у міжнародних комерційних операціях була прийнята членами ОЕСР у 1994 році. Боротьба ОЕСР з міжнародним хабарництвом і корупцією досягла найвищого рівня в 1999 році, коли набула чинності Конвенція про боротьбу з підкупом посадових осіб іноземних держав при здійсненні міжнародних комерційних операцій. Ця конвенція встановлює відповідальність за корупцію в міжнародних комерційних справах, відмивання грошей, порушення, пов'язані з фінансовою звітністю з метою підкупу іноземної посадової особи, а також відповідальність за активний підкуп іноземної або міжнародної посадової особи. Моніторинг виконання положень Конвенції здійснюється робочою групою ОЕСР [10].

Антикорупційна мережа для Східної Європи та Центральної Азії – одна з регіональних програм ОЕСР, яка є ключовим інструментом для обміну досвідом та просування антикорупційних реформ у регіоні. 10 вересня 2003 року в рамках цієї мережі в Стамбулі було підписано план дій по боротьбі з корупцією для Азербайджану, Вірменії, Грузії, Таджикистану та України. Третя доповідь була підготовлена керівництвом ОЕСР та Групою Антикорупційної мережі та

схвалена на пленарному засіданні Антикорупційної мережі 16 вересня 2016 р. [11].

Звіт охоплює період з 2013 року по липень 2016 року, коли завершився третій раунд моніторингу країн Стамбульського плану дій. Так, було зазначено, що держави продемонстрували певний прогрес у розрізненні політичних і офіційних посадовців, запроваджено нові інструменти антикорупційної політики, спрощено процедури реєстрації. Проте, хоча більш консервативні держави регіону запровадили кримінальну відповідальність за корупцію, антикорупційна спеціалізація правоохоронних органів залишається незадовільною відповідно до міжнародних стандартів, а рівень притягнення до відповідальності політичних діячів залишається низьким. Група держав проти корупції (GRECO) була створена Радою Європи в 1999 році для моніторингу виконання державами стандартів боротьби з корупцією, розроблених організацією.

Головною метою GRECO є покращення спроможності та здатності держав-членів боротися з корупцією шляхом моніторингу впровадження антикорупційних стандартів, розроблених Радою Європи, через динамічний процес взаємної оцінки та тиску з боку інших держав-членів. Членство в організації не обмежується європейськими країнами. Наразі до Антикорупційної групи держав входять 48 країн Європи та Сполучені Штати Америки. З 1 січня 2006 року Україна стала сороковим членом GRECO [12]. У процедурах оцінки та впровадження беруть участь усі без винятку країни. Процес моніторингу GRECO складається з: горизонтальної оцінки (усі країни оцінюються в раундах оцінки), що завершується рекомендаціями щодо необхідних законодавчих, інституційних та практичних реформ; процедури впровадження, метою яких є оцінка заходів, вжитих державами для виконання рекомендацій.

Антикорупційна платформа ПАРЄ, запущена в Страсбурзі 8 квітня 2014 року, є форумом для діалогу, сприяння прозорості та чесності органів державної

влади. Він об'єднує парламентарів, експертів та інші зацікавлені групи з 47 держав-членів і не-членів Ради Європи для обміну інформацією, досвідом та обговорення шляхів боротьби з новими формами корупції [13].

Transparency International (Трансперенсі Інтернешнл) — міжнародна неурядова організація, яка бореться з корупцією та досліджує проблеми корупції у світі. Він був заснований у Берліні в 1993 році Пітером Ейгеном, колишнім директором Світового банку. Він відомий публікацією щорічного Індексу сприйняття корупції (CPI) у країнах по всьому світу. Сьогодні вона налічує понад 100 національних відділень. Індекс сприйняття корупції базується на незалежному опитуванні за участю міжнародних експертів з питань фінансів і прав людини зі Світового банку, Freedom House, Всесвітнього економічного форуму, Азійського та Африканського банків розвитку тощо.

Рейтинг відображає сприйняття корупції в 167 країнах за шкалою від ста (відсутня корупція) до нуля (сильна корупція). У новому індексі корупції Україна набрала 27 балів і посіла 130 місце зі 168 країн. [14]. Хоча корупція залишається широко поширеною в усьому світі, деякі країни покращили свої показники корупції. До таких країн належать Греція, Сенегал, Велика Британія.

Водночас погіршилися індекси Австралії, Бразилії, Лівії, Іспанії та Туреччини. Відносно недавно міжнародна спільнота звернула увагу на негативні наслідки корупції в органах державної влади, ризики для розвитку демократичного суспільства та національної безпеки. Співробітництво та розвиток держав у сфері запобігання та боротьби з корупцією здійснюється як на універсальному, так і на регіональному рівнях. У системі міжнародних договорів, присвячених цьому питанню, центральне місце посідає Рамкова конвенція ООН проти організованої злочинності. Головне його значення полягає у створенні теоретичної бази для адаптації національного законодавства та визначенні основоположних принципів антикорупційної політики держав-учасниць цієї міжнародної угоди.

Резолюції, декларації та інші акти Генеральної Асамблеї ООН стали основою для створення міжнародно-правових актів, які встановлюють універсальні стандарти запобігання корупції. Важливу роль у розробці міжнародних угод і актів рекомендаційного характеру відіграють такі регіональні міжнародні організації, як Рада Європи, Організація економічного співробітництва та розвитку, Європейський Союз, Африканський Союз та Організація американських держав. Група держав проти корупції та Transparency International є міжнародними організаціями, діяльність яких безпосередньо спрямована на боротьбу з корупцією. Вони допомагають виявити прогалини в національній антикорупційній політиці та заохочують держави до впровадження необхідних законодавчих, інституційних та практичних реформ, а також є платформою для обміну передовим досвідом у сфері запобігання та виявлення корупції. Водночас міжнародна співпраця у цій сфері перебуває на новому етапі, незважаючи на значні кроки, зроблені на різних рівнях для об'єднання країн у боротьбі з корупцією.

Актуальним залишається не лише розвиток міжнародних антикорупційних стандартів, а й широкий спектр заходів, спрямованих на запобігання корупції. Тому запобігання корупції має стати головним напрямом діяльності міжнародних універсальних та регіональних організацій найближчим часом.

3.2 Зарубіжний досвід правового забезпечення запобігання та протидії корупції

Знизити рівень корупції в Україні до безпечного рівня можна буде лише за умови вивчення зарубіжного досвіду боротьби з цим вкрай негативним суспільним явищем та впровадження, насамперед, успішно діючих політико-правових та організаційних механізмів подолання корупції. інші країни. країни. Відбір та вивчення іноземних програм протидії хабарництву та корупції, які на

практиці довели свою ефективність, представляють великі перспективи для набуття позитивного іноземного досвіду, особливо за відсутності реально діючого антикорупційного механізму.

Проаналізуємо досвід країн, які досягли певних успіхів у цій сфері (Додаток А).

Розглянемо детальніше антикорупційну політику країн світу.

В Ізраїлі антикорупційну атмосферу забезпечує система «деякого повторення моніторингу» на предмет можливої корупційної діяльності. Здійснюється державними організаціями та спеціальними підрозділами органів внутрішніх справ, громадськими організаціями, наприклад, незалежним від міністерств і державних відомств Управлінням державного контролю, «Державним управлінням чистоти». Ці організації розслідують можливі сфери корупції та повідомляють про них слідчим органам, якщо вони будуть виявлені. В Ізраїлі майже відсутня масова корупція, що пояснюється значними соціальними пільгами для державних службовців і жорсткими покараннями при виявленні корупції. До суду в Ізраїлі потрапляє менше 5% корупційних злочинів, але репутація фігуранта корупційного скандалу дуже погана.

Велика Британія. Високі стандарти громадянської поведінки у Великій Британії є результатом політичних і законодавчих заходів, моральних змін і ефективного громадського контролю за державними службовцями. Ця країна має найдавніші традиції боротьби з корупцією. Тут на правовому рівні врегульована система антикорупційних механізмів. Перший закон про корупцію в державних органах був прийнятий у 1889 році, а закони про запобігання корупції 1906 та 1916 років стали реакцією суспільства на поширення цього суспільно-політичного явища. На відміну від традиційних правових принципів, ці закони вимагають від посадовців доказів своєї невинуватості.

Другою особливістю є дуже висока роль громадської думки, яка контролює динаміку негативних явищ у суспільстві. Більшість публічних дискусій – це лобіювання та купівля політичного впливу, проблеми, спричинені зміною меж

приватної та публічної власності, моральний клімат, корупція, зловживання місцевої влади, поліції, митниці тощо.

Безпосереднім моніторингом корупційних процесів у Великій Британії займається організація під назвою «Комітет Нолана», створена в жовтні 1994 року. Його зусилля зосереджені на основних сферах суспільного життя, що викликають найбільше суспільне занепокоєння: члени парламенту, які працюють консультантами фірм, які прагнуть впливати на державну політику; це колишні міністри та інші посадові особи, які працюють у тих галузях промисловості, регулювання яких раніше було взято на себе урядом та іншими сторонами суспільного життя. За результатами роботи комітету Палата громад парламенту прийняла рішення призначити парламентського директора за стандартом, заборонити патронат і оприлюднити зовнішні доходи депутатів.

Боротьба з корупцією в Німеччині базується на завданні знищення матеріальної, насамперед фінансової бази злочинних угруповань. Досягти цього можна двома шляхами: конфіскацією (конфіскацією майна) та створенням відповідної правової бази для запобігання «відмиванню» «брудних» грошей. Слід наголосити на обов'язку банківських установ надавати правоохоронним органам інформацію про операції з грошима на суму понад 20 тис. німецьких марок, якщо ця інформація буде використовуватися лише для розслідування. Закон встановлює правило: якщо громадянин кладе в банк більше 50 000 німецьких марок, він повинен показати своє посвідчення особи.

Генеральною лінією уряду ФРН у сфері запобігання корупції є запобігання зловживанню посадовими особами за допомогою правових, організаційних, кадрових та інших заходів.

Серед антикорупційних механізмів, які запроваджуються в Німеччині, необхідно відзначити намір створити реєстр корумпованих компаній. У цьому випадку Німеччина йде шляхом іноземного досвіду, а саме досвіду Ізраїлю. Його суть полягає в тому, що компанія, яка внесена до такого реєстру, втрачає право

виконувати різноманітні державні замовлення та стає об'єктом уваги правоохоронних органів.

Сінгапур. Антикорупційна політика дивує своїми успіхами. Його центральною ланкою є Бюро з розслідування корупції, яке має політичну та функціональну незалежність. Цей незалежний орган проводить розслідування та намагається запобігти корупції в державному та приватному секторах економіки Сінгапуру. Бюро розслідує випадки зловживань серед державних службовців і повідомляє відповідні органи для вжиття необхідних заходів. Бюро досліджує методи роботи потенційно корумпованих органів влади з метою виявлення можливих недоліків у системі управління та, у разі необхідності, рекомендує відповідні заходи керівникам цих органів.

Основна ідея антикорупційної політики Сінгапуру полягає в тому, щоб «зменшити або спробувати усунути умови, які створюють стимули та можливості для людей брати участь у корупційних діях». Він базується на ряді антикорупційних принципів, а саме:

1) заробітна плата державних службовців за формулою середньої заробітної плати осіб, які успішно працюють у приватному секторі;

2) контрольована річна звітність про майно, майно та заборгованість державних службовців; прокурор має право перевіряти банківські, пайові та розрахункові рахунки осіб, підозрюваних у порушенні законодавства про запобігання корупції;

3) суворі суворість у справах про корупцію, особливо по відношенню до вищих державних службовців, з метою підтримки морального авторитету незмінних політичних лідерів;

4) усунення надмірних адміністративних перешкод для економічного розвитку.

Боротьба з корупцією є одним із головних факторів економічного успіху Сінгапуру.

Досвід Японії у боротьбі з корупцією доводить, що відсутність єдиного кодифікованого акту, спрямованого на боротьбу з корупцією, не перешкоджає ефективному вирішенню проблеми. Положення щодо боротьби з корупцією містяться в багатьох національних законах.

Законодавча влада Японії надає особливого значення заборонам щодо політиків, урядових і муніципальних службовців. Зокрема, вони вказують на багато заходів, які політично нейтралізують приватний бізнес японських чиновників, як під час, так і після закінчення посади.

Як і в Сінгапурі, японський законодавчий орган накладає суворі обмеження на фінансування виборчих кампаній, партій та інших політичних організацій, запроваджує суворі правила щодо пожертвувань кандидатам на виборах і політичним фондам, а також запроваджує суворі процедури фінансової звітності. Порушення положень законодавства тягне за собою застосування штрафних санкцій.

Законодавець Японії кваліфікує як злочин дії політиків, які шляхом впливу на державних і муніципальних посадових осіб, а також юридичних осіб з 50% капіталу держави досягають вигідного для нього рішення з метою отримання винагороди від зацікавленої особи. місцевого самоврядування.

В Японії, як і в багатьох країнах, одним із важливих напрямів боротьби з корупцією є кадрова політика. Японським державним службовцям гарантується гідна оплата праці. Законодавча влада Японії приділяє велику увагу етичній поведінці політиків і чиновників. Так, з квітня 2000 р. У країні урядовою постановою затверджено закон «Про етику державного службовця», а також правила етики державних службовців і норми адміністративних стягнень за їх порушення. Правила етики державного службовця визначають поняття «особа, яка становить інтерес» і містять детальний перелік неетичних практик, які виключають довільне тлумачення вимог законодавства.

У квітні 2001 року в Японії набув чинності Закон про розкриття інформації. Цей закон гарантує громадянам право доступу до офіційної інформації, якою володіють державні органи, і дозволяє їм оскаржувати Раду з контролю за розголошенням, якщо уряд вирішить не розголошувати певну інформацію. Ці умови дозволили громадським організаціям розкрити кілька корупційних справ.

Таким чином, пріоритетними у боротьбі з корупцією в Японії стали:

- 1) заходи політичної економії (відповідальність політичного керівництва, реформування політичних партій і фінансування кампаній);
- 2) реформа державної служби (гідна оплата праці, система стимулювання);
- 3) забезпечення громадянських свобод (система соціально-правового контролю та моральних дій громадянського суспільства по відношенню до політиків).

США. Найбільший досвід накопичено у боротьбі з корупцією. Тут про організовану злочинність вперше заговорили на «високому рівні» в 1929 році, коли до її розслідування була залучена організація під назвою «Комісія Зікершама». З того часу ця проблема знаходиться в центрі уваги комісій, комітетів і підкомітетів, створених за рішенням Конгресу або Президента, які є результатом тривалого і ретельного вивчення різних аспектів діяльності Конгресу. боротьби з організованою злочинністю і корупцією, розроблені рекомендації на основі федеральних законів.

Важливим організаційним заходом, здійсненим урядом США, стало створення в червні 1970 р. Національної ради з організованої злочинності, основним завданням якої є розробка національної програми дій. Головну роль у боротьбі з організованою злочинністю відіграє Міністерство юстиції США, яке розробляє національну стратегію боротьби зі злочинністю в країні та здійснює методичне керівництво цією роботою. Федеральне бюро розслідувань (ФБР) є

головним підрозділом Міністерства юстиції, який безпосередньо відповідає за боротьбу з організованою злочинністю.

У законодавстві США поняття службової корупції визначається більш широко. В основному він включає низку протиправних дій, передбачених чотирма розділами глави 18 КЗпП:

- 1) «Підкуп посадових осіб, одержання неправомірних доходів та зловживання службовим становищем»;
- 2) «Співробітники та наймані службовці»;
- 3) «Вимагання та залякування»;
- 4) «Виборча та політична діяльність».

У США кримінальну відповідальність за хабарництво несуть не тільки ті, хто отримує хабарі, а й ті, хто їх дає. Кодекс законів детально визначає, які категорії посадових осіб розуміються під хабарниками. До відповідальності за хабар притягається особа, яка дає, пропонує, обіцяє якусь цінність державній посаді або кандидату в незаконних цілях. Важливо, щоб колишній і майбутній працівник був покараний за хабарництво і щоб вони зараз працювали.

Закони США, як і Японії, передбачають обмеження підприємницької діяльності колишніх державних службовців після їх звільнення з органів державної влади.

Система політико-правових механізмів боротьби з корупцією в Італійській Республіці є чи не найефективнішою, для вирішення цієї проблеми тісно співпрацюють громадські організації та державні установи.

Парламент цієї країни заснував спеціальну Генеральну раду з боротьби з організованою злочинністю. Разом із Генеральною радою були створені районні відділи по боротьбі з організованою злочинністю та мафією, окремо - державний відділ по боротьбі з мафією.

До обов'язків цього колегіального органу входить: розробка стратегії боротьби з організованою злочинністю та визначення індивідуальних цілей для

кожного підрозділу поліції; раціоналізація коштів і ресурсів, що спрямовуються на боротьбу з організованою злочинністю, а також періодична перевірка досягнутих результатів у визначених сферах діяльності та, у разі необхідності, прийняття відповідних вказівок, спрямованих на усунення недоліків або неефективних дій.

Крім того, всі ці заходи є відкритими для політичних партій, об'єднань громадян, ЗМІ. Зазначене управління дає можливість брати участь у роботі органів громадського контролю. У зв'язку з цим у 1993 році під тиском громадськості був прийнятий закон «Про мафіозні угруповання», встановлено сувору відповідальність для осіб, які об'єдналися в злочинні організації мафіозного типу. Цей закон було включено до нового кримінального кодексу Італії окремим положенням: «Кожен, хто є членом злочинної групи мафіозного типу з трьох або більше осіб, карається позбавленням волі на строк від 3 до 6 років».

Новий закон визначає ознаки, характерні для мафіозних угруповань, а саме: залякування та підкорення інших людей силою, нав'язування їм «закону мовчання» та встановлення кругової зв'язки, прямого чи опосередкованого контролю з метою вчинення злочину. . та контроль за різними видами господарської діяльності, одержання незаконних доходів та надання собі та іншим незаконних вигод від такої діяльності, а також протидія вільному волевиявленню під час голосування.

Відповідно до цього закону, якщо мова йде про приєднання до озброєного мафіозного угруповання, відповідальність за вчинення злочину значно посилюється. Озброєною вважається мафіозна група, учасники якої «володіють здатністю використовувати зброю або вибухові речовини для досягнення цілей групи». При цьому неважливо, чи знаходиться зброя в руках мафії чи заховано в схованках. Жорсткі покарання передбачені для мафіозі, які фінансують легальну

господарську діяльність за рахунок доходів, одержаних злочинним шляхом, у тому числі прибутків від легалізації "брудних грошей".

Застосування нового закону «Про мафіозні угруповання» також відбувалося під контролем громадськості та органів представницької демократії, створювалася можливість для дестабілізації лав мафії. Однією з форм такого контролю є заслуховування звітів міністра внутрішніх справ двічі на рік у парламенті республіки. Такі багатогранні зусилля політиків та суб'єктів італійського правосуддя дають позитивні результати. З 1993 року було заарештовано понад 3500 членів мафіозно-злочинних угруповань.

Водночас це стало можливим завдяки практичній реалізації принципів поділу влади в італійській політико-правовій сфері, незалежності судової системи від державного впливу та втручання інших гілок влади. Через це італійська судова система є найважливішою з трьох гілок влади в системі антикорупційних механізмів. Конституція Італії містила політичне рішення про надання Верховній раді спеціальних повноважень заохочувати та карати суддів. Дві третини складу Ради обирають судді, одну третину – політичні партії. Крім того, адміністративні комісії мають статус судів, а Конституція передбачає адміністративну відповідальність за окремі кримінальні справи. Дієвим механізмом боротьби з корупцією слід визнати той факт, що судді, прокурори та слідчі є представниками однієї професії та регулярно змінюють свої ролі. Кожна прокуратура є незалежною. Кожен прокурор має такі ж гарантії незалежності, як і судді.

Поширені думки, що перемогти корупцію можна за допомогою сильної держави, диктатури та репресій. Однак досвід Китаю, де страта таємних урядовців давно стала «звичним явищем», підтверджує протилежне. Начебто ефективні репресивні заходи навряд чи дадуть бажаний ефект – кількість хабарників не зменшиться, а суми хабарів автоматично зростуть до неба як плата за підвищений ризик. У всякому разі, так воно і є в Китаї – все не знімаєш. Крім

того, репресивні заходи можуть призвести до різкого посилення однієї з «корпорацій чиновників» – правоохоронних органів, які будуть монопольно вирішувати, кого страчувати, а кого милувати, з усіма наслідками.

Хоча демократичний режим не гарантує свободу від корупції загалом і хабарництва зокрема, він принаймні надає більше можливостей для боротьби з нею. По-перше, партійна конкуренція викриває корумпованість правлячої еліти. По-друге, свобода слова дозволяє пресі контролювати урядовців. Громадянське суспільство, як інституція, характерна для демократичного режиму, спроможна підвищити ефективність незалежних антикорупційних комісій. Подібні організації успішно працюють у Гонконгу, Сінгапурі, Малайзії та Тайвані.

Південна Корея є яскравим прикладом «культури відкритості». Так, з 1999 року в Сеулі діє програма «OPEN» – система моніторингу розгляду звернень громадян чиновниками мерії, яка справила справжній фурор серед національних антикорупційних програм. Програма є показником реалізованої політичної волі у боротьбі з корупцією.

Вільний доступ до інформації про стан справи позбавляє необхідності особисто звертатися до представників влади чи пропонувати хабарі для прискорення процесу прийняття рішень. Таким чином, скасовуючи особистий контакт представників влади з громадянами, як необхідну умову існування корупції, «АЧИК» виконує своє головне завдання – запобігання корупції та відновлення довіри до мерії.

Тож, як бачимо, антикорупційне законодавство за кордоном розвивається з повним арсеналом боротьби (не тільки кримінальне) та акцентом на превенцію.

Аналіз специфіки боротьби з корупційними злочинами в Японії, Сінгапурі, Південній Кореї, Італії, США та інших країнах допомагає сформуванню розуміння засад розробленої національної антикорупційної стратегії, яка є необхідною в сучасній Україні.

1) Сильна політична воля вищого керівництва держави щодо боротьби з корупцією, а на її основі сформована єдина державна політика, яка включає комплекс державних, політичних, економічних, соціальних і правових заходів у сфері боротьби з корупцією. проти корупції. природи. Без політичної волі на всіх рівнях влади законодавчі, адміністративні та інші заходи, спрямовані на боротьбу з корупцією, не можуть бути ефективними.

2) організований громадянським суспільством соціальний контроль за всією системою державного управління (що є необхідною умовою для створення атмосфери прозорості) і в рамках цього забезпечується можливість притягнення злочинців до кримінальної відповідальності. Важливу роль тут відіграють справді незалежні ЗМІ.

3) Незалежність судової влади. Цей метод всебічно відображено правоохоронною системою Італії, США, Великої Британії, Франції та інших країн.

4) Жорстка підзвітність владних осіб справді незалежному органу, який контролює доброчесність роботи державних службовців і має повноваження притягувати до відповідальності чиновників незалежно від їх посади в ієрархічній структурі влади.

Ці положення, на нашу думку, можуть стати основою успішної національної антикорупційної політики в Україні.

3.3 Напрями удосконалення механізмів боротьби та протидії корупції в публічному управлінні

Реформування антикорупційного законодавства на основі міжнародних стандартів є логічним результатом інтеграційних процесів України, засобом виконання зобов'язань перед світовим співтовариством, спрямованих на продовження імплементації передового міжнародного досвіду у сфері запобігання та протидії корупції.

На міжнародному рівні Україна сприймається як країна, яка серйозно постраждала від корупції, і ця проблема поширена майже по всій країні на центральному та місцевому рівнях.

Обмежені можливості економічного та людського розвитку, недостатній рівень глобальної конкурентоспроможності країни, зокрема, якості державних інституцій, внутрішньої та зовнішньої безпеки, високий рівень корупції та низький рівень задоволеності громадян діяльністю держави. влади характеризують сучасний стан нашої країни. Наслідки такої ситуації:

- 62 місце серед 190 країн за онлайн-послугами (рейтинг країн-членів ООН);
- 82 місце в рейтингу індексу міжнародної конкурентоспроможності та 120 місце серед 133 країн за показником ефективності інституційного середовища;
- 143 місце з 212 країн за показниками державного управління Світового банку;
- 146 місце серед 180 країн за індексом сприйняття корупції Transparency International.

Низький міжнародний рейтинг України зумовлений, насамперед, недосконалістю антикорупційного законодавства, декларативним характером більшості правових норм та низьким рівнем правозастосування, відсутністю дієвих механізмів координації, взаємодії та контролю за виконанням державними органами антикорупційного законодавства. . корупційні заходи, які переважно сприяють виникненню корупційних ризиків і, як наслідок, формуванню корупційного середовища, що суттєво ускладнює нормальне функціонування всіх суспільних і державних механізмів.

Дії щодо реформування антикорупційного законодавства мають бути спрямовані не лише на розробку досконалих законів, що відповідають міжнародним стандартам у сфері запобігання та протидії корупції, а й на

створення практичної міжнародної співпраці, яка сприятиме гармонізації внутрішнього законодавства. правової системи з положеннями відповідних законів міжнародної спільноти.

Приєднання 1 січня 2006 року до Групи держав Ради Європи проти корупції (GRECO) дозволило Україні взяти участь у процедурі оцінки, під час якої відображаються та розкриваються обставини, що сприяють виникненню чи поширенню корупції. , та надано відповідні пропозиції щодо їх усунення.

За результатами спільного першого та другого раундів у Звіті про оцінку надано низку рекомендацій Україні щодо реформування законодавства та приведення його у відповідність до міжнародних стандартів у сфері запобігання та протидії корупції.

Проте поглиблення політичної та економічної кризи завадило здійсненню необхідних змін. На цьому тлі стає очевидним, що Україна вжила тих чи інших заходів щодо кожної з пропозицій GRECO, і змогла реалізувати менше третини з них.

Важливим кроком у боротьбі з корупцією стало прийняття пакету антикорупційних законів, а саме: Законів України «Про засади запобігання і протидії корупції», «Про відповідальність юридичних осіб за корупційні правопорушення» та «Про внесення змін до Деякі закони». Закони України про відповідальність за корупційні правопорушення, які набрали чинності 1 січня 2011 року, це в свою чергу означає готовність політичних сил країни вживати реальних дій у сфері запобігання та протидії корупції в державі. .

Відповідно до Указу Президента України від 26 березня 2010 року № 454 «Питання Національного антикорупційного комітету», вносячи комплексні системні зміни, усуваючи серйозні недоліки, що можуть призвести до порушення конституційних прав і свобод громадян, а також ці акти конституційним принципам законності, корупції з метою дотримання міжнародних стандартів у сфері протидії корупції, забезпечення інтересів

національної безпеки та поваги до інтересів громадянського суспільства Міністерство юстиції України Розроблено «Про внесення змін до деяких законів України щодо удосконалення засад запобігання та протидії корупції», «Про прийняття Закону України» «Про внесення змін до деяких законодавчих актів». «Про засади запобігання і протидії корупції» та «Про внесення змін до Кримінального та Кримінально-процесуального кодексів України щодо вдосконалення процедури конфіскації».

Вищезазначені законопроекти схвалені на засіданні Національного антикорупційного комітету 22 квітня 2010 року, отримали позитивний експертний висновок експертів GRECO та будуть подані на розгляд Верховної Ради Президента України. Україна.

Водночас на законодавчому рівні не врегульовані деякі проблемні питання, зокрема оптимізація адміністративних процедур, встановлення механізмів врегулювання конфлікту інтересів, притягнення до відповідальності осіб, які мають імунітет за вчинення корупційних правопорушень, тощо.

Тому реформа вітчизняного антикорупційного законодавства є незавершеною.

Незрозумілим залишається питання щодо проектів інших нормативно-правових актів, які необхідно прийняти у зв'язку з реалізацією зазначених антикорупційних законів.

Слід зазначити, що сучасне законодавство України фактично не містить правових засобів, спрямованих на усунення причин та умов, що призводять до виникнення корупційних ризиків у сфері службової діяльності.

У зв'язку з цим реформування інституту державної служби за світовими стандартами є важливою складовою антикорупційних реформ.

Запорукою ефективності, стабільності та високого професійного рівня державної служби має стати законодавча гарантія розмежування політичних і адміністративних функцій у системі органів державної влади, реальне

розмежування суспільних, державних і комерційних (приватних) інтересів бізнесу та влади.

Саме з цією метою необхідно серйозно переглянути Закон України «Про державну службу» (прийнятий у новій редакції), основним напрямком якого є створення прозорої системи відбору кадрів незалежними комісіями, об'єктивних критеріїв просування по службі, а також підвищення корупційних ризиків запровадження системи ротації кадрів, підвищення рівня соціального захисту, просування принципів державної служби та вимог до всіх державних службовців.

Крім того, важливо встановити загальні вимоги до осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, за якими громадськість оцінюватиме доброчесність, неупередженість та ефективність посадових осіб. У зв'язку з цим необхідно оперативно прийняти нормативно-правові акти щодо встановлення правил моральної поведінки та етики на державній службі, запобігання конфлікту інтересів, декларування доходів осіб, уповноважених на виконання функцій держави, контролю за їх витрачанням. або місцевого самоврядування.

Невід'ємним елементом удосконалення антикорупційного законодавства є реформування правової бази правоохоронних органів з урахуванням європейських та євроатлантичних критеріїв, приведення кримінального законодавства та кримінального судочинства у відповідність до стандартів та рекомендацій Ради Європи, виходячи з нагальних потреб національної антикорупційної політики та економічних можливостей держави, визначити оптимальну структуру та штатну чисельність правоохоронних органів, усунути дублювання функцій різними відомствами, підвищити рівень професіоналізму та відповідальності. усіх ланок правоохоронної мережі, подальше впровадження демократичних світових стандартів у повсякденну та службову діяльність.

Для підвищення ефективності запобігання та боротьби з корупцією важливого значення набуває забезпечення дієвого громадського контролю за діяльністю правоохоронних органів та органів державної влади у цій сфері.

Забезпечення відкритості та прозорості діяльності органів влади має бути досягнуто шляхом прийняття окремого процесуального закону про доступ до публічної інформації та встановлення механізмів реалізації права на доступ до такої інформації шляхом визначення режиму доступу, підстав для його обмеження та встановлення найкоротшого строку. . можливі умови розгляду запитів на інформацію, основні принципи справляння плати за інформацію, а також відповідальність за порушення законодавства та за відмову чи затримку в наданні інформації тощо.

Також важливим напрямком удосконалення антикорупційного законодавства є проведення системних соціологічних досліджень у сфері запобігання та протидії корупції серед усіх соціальних прошарків населення в різних регіонах країни, що дозволить здійснювати якісний моніторинг. Стан корупції в країні та масштаби її розповсюдження, ефективність антикорупційних органів, вжиті заходи та загальна антикорупційна політика дозволяють виявити проблемні зони та недоліки правового регулювання та зробити актуальними відгуки. і майбутні пропозиції.

Питання підготовки та розповсюдження науково-практичних роз'яснень та оглядів основних антикорупційних законів та антикорупційних новацій у законах з метою підвищення рівня обізнаності та правової освіти населення, насамперед цільової категорії (приватні підприємці) , бухгалтери та ін.) залишається вартим уваги.

У процесі реформування антикорупційного законодавства передбачено заходи щодо вирішення проблемних питань щодо надання (отримання) адміністративних послуг із прийняттям Кодексу адміністративного судочинства України, удосконалення системи використання державного майна та бюджетних

коштів, Не менш важливими мають бути оптимізація фінансування політичних партій та виборчих кампаній, а також удосконалення антикорупційної експертизи, підвищення кваліфікації суддів, прокурорів та працівників правоохоронних органів, а також удосконалення інституту відповідальності за корупційні правопорушення.

Наступним етапом удосконалення антикорупційного законодавства України має стати розробка та прийняття нової Національної антикорупційної стратегії за результатами провідних вітчизняних наукових та соціологічних досліджень, що відповідає сучасним умовам розвитку. , за результатами оцінки та моніторингу стану запобігання та боротьби з корупцією в Україні, на основі використання світового досвіду та рекомендацій міжнародних організацій.

Основним завданням цього документа є визначення та формування пріоритетних напрямків роботи органів державної влади нормативно-організаційного характеру, які спрямовані на забезпечення єдиного підходу до формування та реалізації державної антикорупційної політики, зокрема , запобігання та протидії корупції та правові заходи у напрямку протидії корупції громадська підтримка дій органів влади щодо підвищення рівня обізнаності, зниження рівня корупції у сферах підвищеного корупційного ризику та активізації міжнародного співробітництва в сфера запобігання та протидії корупції.

Механізм безпосередньої реалізації стратегічних завдань, зокрема перелік конкретних заходів, показники оцінки їх виконання, терміни, відповідальні суб'єкти, а також визначення джерел та обсягів фінансування мають бути включені до відповідної цільової державної програми. запобігання та протидія корупції.

Крім того, слід зазначити, що процес розробки проектів антикорупційних нормативно-правових актів має здійснюватися із залученням представників наукових установ з урахуванням кращого вітчизняного та міжнародного досвіду

у сфері запобігання та протидії корупції. Підприємства, об'єднання громадян, соціологічні, міжнародні організації, незалежні експерти та розроблені проекти мають бути опубліковані в ЗМІ для обговорення та коментарів.

Як на рівні розробників нормативно-правових актів (формальна самооцінка), так і на рівні профільних відомств (базова службова експертиза) віддається перевага запровадженню в закони багаторівневої методології оцінки корупційних ризиків. наявність порядку встановлення чітких норм та доступність інформації для громадськості як на рівні публічної (неформальної) експертизи, так і на рівні контрольної експертизи та подальше узагальнення практики проведення такої експертизи з метою виявити та виключити системні недоліки, виявлені при розробленні проектів актів.

Реалізація цих положень сприятиме формуванню антикорупційного законодавства світового рівня, забезпеченню єдиного підходу до формування та реалізації державної антикорупційної політики, запобіганню виникненню корупційних ризиків у найбільш проблемних сферах публічної діяльності. відносин, до демократичного управління державним управлінням та службою в органах державної влади та органах місцевого самоврядування. принципів і практик, запровадження європейських принципів у національну правову систему і, як наслідок, якісне підвищення міжнародної репутації нашої держави.

Отже, корупція – складне соціально-економічне та політичне явище, яке має негативні наслідки для основних прав людини, завдає шкоди людині та державі, створює реальну загрозу національній безпеці та демократичному розвитку країни. На жаль, це негативне явище є в усіх країнах світу. Лише нещодавно держави почали об'єднувати зусилля у боротьбі з корупцією. Зараз ми спостерігаємо лише початок цього процесу. Фактори успішної боротьби з корупцією відомі та перевірені міжнародним співтовариством. Перш за все, це прозорість влади, прозорість і точність процедур прийняття державних рішень,

ефективні механізми моніторингу громадянським суспільством діяльності державних органів, свобода слова, свобода і незалежність ЗМІ.

Водночас міжнародна співпраця у цій сфері перебуває на новому етапі, незважаючи на значні кроки, зроблені на різних рівнях для об'єднання країн у боротьбі з корупцією. Актуальним залишається не лише розвиток міжнародних антикорупційних стандартів, а й широкий спектр заходів, спрямованих на запобігання корупції. Тому запобігання корупції має стати головним напрямом діяльності міжнародних універсальних та регіональних організацій найближчим часом.

Знизити рівень корупції в Україні до безпечного рівня можна буде лише за умови вивчення зарубіжного досвіду боротьби з цим вкрай негативним суспільним явищем та впровадження, насамперед, успішно діючих політико-правових та організаційних механізмів подолання корупції. інші країни. країни. Відбір та вивчення іноземних програм протидії хабарництву та корупції, які на практиці довели свою ефективність, представляють великі перспективи для набуття позитивного іноземного досвіду, особливо за відсутності реально діючого антикорупційного механізму.

Реформування антикорупційного законодавства на основі міжнародних стандартів є логічним результатом інтеграційних процесів України, засобом виконання зобов'язань перед світовим співтовариством, спрямованих на продовження імплементації передового міжнародного досвіду у сфері запобігання та протидії корупції.

На міжнародному рівні Україна сприймається як країна, яка серйозно постраждала від корупції, і ця проблема поширена майже по всій країні на центральному та місцевому рівнях.

Реалізація цих положень сприятиме формуванню антикорупційного законодавства світового рівня, забезпеченню єдиного підходу до формування та реалізації державної антикорупційної політики, запобіганню виникненню

корупційних ризиків у найбільш проблемних сферах публічної діяльності. Відносин, до демократичного управління державним управлінням та службою в органах державної влади та органах місцевого самоврядування. принципів і практик, запровадження європейських принципів у національну правову систему і, як наслідок, якісне підвищення міжнародної репутації нашої держави.

ВИСНОВКИ

Для України проблеми запобігання та протидії корупції в органах державної влади залишаються одними з найактуальніших завдань державного управління. Адже корупція становить серйозну загрозу життю суспільства, а сьогодні масштаби її поширення створюють реальну загрозу національній безпеці. Незважаючи на вжиті протягом останніх двох років організаційно-правові заходи щодо протидії корупції, її масштаби не зменшилися. На міжнародному рівні Україна продовжує мати репутацію висококорумпованої держави, що підтверджується стабільно низьким рейтингом рівня доброчесності, визначеним за результатами досліджень, проведених останніми роками авторитетними міжнародними інституціями.

Як структурну складову реформи публічної адміністрації визначено основні складові УП: формування концепції антикорупційної ідентичності державного управління, аналіз придатності, доцільності та адаптованості європейських принципів управління до вітчизняного управління. системи. контекстом загальної проблеми менеджменту є формування європейської моделі системи органів публічної влади національної держави.; формування методологічної моделі впровадження УП у контексті толерантності до корупції як суспільного явища; формування сучасного наукового напрямку розробки теоретико-методологічних засад формування УП на основі прийняття та врахування зовнішніх (міжнародних) стандартів державного управління зі збереженням національних особливостей управління. У таких умовах наголошується на необхідності проведення інтегративних теоретичних досліджень, основною метою яких є формування наукових основ еволюції України у вигляді правової держави, а не лише ефективного механізму протидії корупції. вимога часу, а також одна з умов збереження українського суспільства, національної ідентичності та державної незалежності.

Механізми правового регулювання запобігання та протидії корупції — це сукупність правових засобів, що забезпечують за їх допомогою реалізацію антикорупційної політики держави. Закони України у сфері запобігання корупції встановлюють низку положень щодо змісту, обмежень, обов'язків та вимог до поведінки суб'єктів відповідно до Закону України «Про запобігання корупції». Усі ці документи утворюють комплекс антикорупційних механізмів запобігання корупційним та пов'язаним з корупцією правопорушенням та іншим порушенням вимог зазначеного Закону.

На сьогодні в Україні діє чимало нормативно-правових актів, які створюють положення, спрямовані на протидію корупції та координацію роботи із запобігання корупції. Основними нормативно-правовими актами, які містять спеціальні принципи боротьби з корупцією, є: Закон України «Про запобігання корупції»; Закон України "Про Національне антикорупційне бюро України"; Закон України «Про Національне агентство України з питань виявлення, розшуку та управління активами, одержаними від корупційних та інших злочинів»; Закон України «Про Державне бюро розслідувань».

Корупція – складне соціально-економічне та політичне явище, яке має негативні наслідки для основних прав людини, завдає шкоди людині та державі, створює реальну загрозу національній безпеці та демократичному розвитку країни. На жаль, це негативне явище є в усіх країнах світу. Лише нещодавно держави почали об'єднувати зусилля у боротьбі з корупцією. Зараз ми спостерігаємо лише початок цього процесу. Фактори успішної боротьби з корупцією відомі та перевірені міжнародним співтовариством. Перш за все, це прозорість влади, прозорість і точність процедур прийняття державних рішень, ефективні механізми моніторингу громадянським суспільством діяльності державних органів, свобода слова, свобода і незалежність ЗМІ.

Водночас міжнародна співпраця у цій сфері перебуває на новому етапі, незважаючи на значні кроки, зроблені на різних рівнях для об'єднання країн у

боротьбі з корупцією. Актуальним залишається не лише розвиток міжнародних антикорупційних стандартів, а й широкий спектр заходів, спрямованих на запобігання корупції. Тому запобігання корупції має стати головним напрямом діяльності міжнародних універсальних та регіональних організацій найближчим часом.

Знизити рівень корупції в Україні до безпечного рівня можна буде лише за умови вивчення зарубіжного досвіду боротьби з цим вкрай негативним суспільним явищем та впровадження, насамперед, успішно діючих політико-правових та організаційних механізмів подолання корупції. інші країни. країни. Відбір та вивчення іноземних програм протидії хабарництву та корупції, які на практиці довели свою ефективність, представляють великі перспективи для набуття позитивного іноземного досвіду, особливо за відсутності реально діючого антикорупційного механізму.

Реформування антикорупційного законодавства на основі міжнародних стандартів є логічним результатом інтеграційних процесів України, засобом виконання зобов'язань перед світовим співтовариством, спрямованих на продовження імплементації передового міжнародного досвіду у сфері запобігання та протидії корупції.

На міжнародному рівні Україна сприймається як країна, яка серйозно постраждала від корупції, і ця проблема поширена майже по всій країні на центральному та місцевому рівнях.

Реалізація цих положень сприятиме формуванню антикорупційного законодавства світового рівня, забезпеченню єдиного підходу до формування та реалізації державної антикорупційної політики, запобіганню виникненню корупційних ризиків у найбільш проблемних сферах публічної діяльності. відносин, до демократичного управління державним управлінням та службою в органах державної влади та органах місцевого самоврядування. принципів і

практик, запровадження європейських принципів у національну правову систему і, як наслідок, якісне підвищення міжнародної репутації нашої держави.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Білинська Л. В. Корупція як соціальне, психологічне і моральне явище. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Юриспруденція*. 2013. Вип. 6-1(1). С. 138–141.
2. Вибірково-показова боротьба з корупцією нікого не переконує, – єпископ РКЦ Петру Порошенку. *Інтернет-сайт релігійно-інформаційної служби України* *RISU*. URL: http://risu.org.ua/ua/index/all_news/state/church_state_relations/60216.
3. Возний А. А. Реальні причини топ-корупції в Україні та нереальні способи протидії їй. *Реалізація державної антикорупційної політики в міжнародному вимірі* : матеріали IV Міжнар. наук.- практ. конф. (Київ, 12 груд. 2019 р.) : у 2 ч. / ред. кол.: В. В. Черней, С. Д. Гусарев, С. С. Чернявський та ін. Київ : Нац. акад. внутр. справ, 2019. Ч. 1. С. 45–47. URL: <https://www.naiou.kiev.ua/pravova-prosvita/osnovi-antikorupciynogozakonodavstva-ukrayini/naukovi-statti-ta-tezi-z-antikorupciynoyitematiki/materiali-iv-mizhnarodnoyi-naukovo-praktichnoyi-konferenciyi.pdf>.
4. Возний В. І. Антикорупційна політика в Україні : навчально-методичний посібник. Тернопіль: ТНЕУ, 2013. 241 с. URL: <http://dspace.tneu.edu.ua/retrieve/14165/%D0%9F%D0%BE%D1%81%D1%96%D0%B1%D0%BD%D0%B8%D0%BA.pdf>.
5. Державна антикорупційна політика і запобігання та протидія корупції на публічній службі в органах державної влади і органах місцевого самоврядування: монографія / автор. кол.: В. В. Василевич, Т. Е. Василевська, В. Ф. Нестерович, Е. В. Расюк, А. В. Савченко, В. Л. Федоренко (кер.) та ін. ; за ред. проф. Ю.В. Ковбасюка і проф. В. Л. Федоренка. Київ : Видавництво Ліра-К, НАДУ, 2016. 524 с.

6. Дженнетт В. Корупційні ризики останніх реформ у судовій системі України. Кемонікс Інтернешенл Інк. 2017. URL: https://newjustice.org.ua/wp-content/uploads/2018/02/NJ_Judicial_Corruption_Risks_Report_2017_UKR-1.pdf.
7. Дмитрієв Ю. В. Корупційні ризики у діяльності осіб, уповноважених на виконання функцій держави. *«Право знати все про податки і збори»*. 10.04.2015. № 14 (14). № 14. С. 33–36.
8. Додатковий протокол до Кримінальної конвенції про боротьбу з корупцією. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/994_172.
9. Задирака Н. Світовий досвід запобігання та протидії корупції: до питання про інтеграцію законодавства України до права Європейського Союзу. *Віче*. 2014. № 10. С. 27-29.
10. Задорожний С. А. Механізми запобігання і протидії корупції в органах місцевої влади : дис. канд. держ. упр. : 25.00.02. Київ, 2016. 251 с.
11. Запобігання і протидія проявам корупції як елемент модернізації системи державної служби. Івано-Франківськ : Івано-Франківський центр науки, інновацій та інформатизації, 2012. 237 с.
12. Запобігання та виявлення корупції. URL: <http://kpnpu.edu.ua/wpcontent/uploads/2015/05/zapobigannya-ta-viyavlennya-koruptsiyi.pdf>.
13. Кримінальна конвенція про боротьбу з корупцією від 18 червня 2006 р. URL: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/994_101.
14. Конвенція Організації Об'єднаних Націй проти транснаціональної організованої злочинності від 15 листоп. 2000 р. ратифікована Законом України від 4 лют. 2004 р. № 1433-IV (1433-15). URL: <http://zakon4.rada.gov.ua>.
15. Конвенція ООН проти корупції від 31 жовт. 2003 р. ратифікована Законом України від 18 жовт. 2006 р. URL: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/995_c16.

16. Конвенція з боротьби з підкупом посадових осіб іноземних держав від 18 жовтня 2006 р. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua>.

17. Кузь І., Стівенсон М. Вищий антикорупційний суд України. Інновації для безстороннього правосуддя. U4 Anti-Corruption Resource Centre, Chr. Michelsen Institute (U4 Brief 2020:5). 2020. URL: <https://www.u4.no/publications/ukraines-high-anti-corruption-court-ukranian>.

18. Марченко В. Ю. Антикорупційна політика в Україні: поняття, зміст та етапи формування. *Молодий вчений*. 2018. № 11(63). С. 121–124. URL: <http://molodyvcheny.in.ua/files/journal/2018/11/30.pdf>.

19. Михайленко Д. Г. Проблеми формування та реалізації політичної волі протидіяти корупції в Україні. Правовий вплив на неправомірну поведінку: актуальні грані : монографія, за ред. О. В. Козаченка, Є. Л. Стрельцова; МОН України, НУ «ОЮА», Каф.крим. права та ін. крим.-прав. дисциплін Миколаїв. ін-т. права, ПРЦ НАПрНУ, ГО «Всеукр. Асоціація крим. права». Миколаїв : Іліон, 2016. С. 207–238.

20. Михайленко О. М. Стан та особливості організаційно-правової інфраструктури запобігання корупції в Україні. *Наука і правоохорона*. 2017. № 1 (35). С. 111–117.

21. Молдова Е. С. Напрями запобігання та протидії корупції на державній службі: морально-ідеологічний аспект. URL: <http://academy.gov.ua/ej/ej12/txts/10mesmia.pdf>.

22. Про Національне агентство України з питань виявлення, розшуку та управління активами, одержаними від корупційних та інших злочинів : Закон України від 10 листоп. 2015 р. № 772-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/772-19#Text>.

23. Про Державне бюро розслідувань : Закон України від 12 листоп. 2015 р. № 794-VIII. 2016. № 6. Ст. 55. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/794-19#Text>.

24. Про засади державної антикорупційної політики на 2020 – 2024 роки: проект Закону (zareestrovaniy vid 21 veres. 2020 p. № 4135). URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=70007.

25. Реформы в сфере борьбы с коррупцией в странах Восточной Европы и Центральной Азии: достижения и проблемы 2013-2015 гг. URL: <https://www.oecd.org/corruption/anti-bribery/corruption/acn/Anti-Corruption-Reforms-Eastern-Europe-Central-Asia-RUS.pdf>

26. Резолюція (97) 24, прийнята Комітетом Міністрів Ради Європи 6 листоп. 1997 р. URL: <https://www.coe.int/t/dghl/monitoring/greco>.

27. Савчин Н. М. Боротьба з корупційними проявами в органах судової влади України (з урахуванням міжнародного досвіду). *Правова держава*. 2017. № 28. С. 31–38.

28. Трепак В. М. Система заходів антикорупційної діяльності у розвинутих країнах світу. *Публічне право*. 2016. № 1. С. 193–201. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/pp_2016_1_27.

29. Участь України в міжнародному співробітництві у сфері запобігання та протидії корупції: лист Міністерства юстиції України від 22 черв. 2011 р. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/n0042323-11>.

30. Формування та розвиток сучасних антикорупційних органів державної влади як основа запобігання та подолання корупції: теоретикометодологічний аналіз: монографія. / О. І. Пархоменко-Куцевіл. Київ : ДП «Вид. дім «Персонал», 2019. 308 с.

31. *Цивільна конвенція про боротьбу з корупцією*. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/994_102.

32. Ясамін М. АРМА з початку року отримало майже 25 млн грн від реалізації арештованих активів. Інформаційне агентство «Українські Національні Новини». 5.01.2019. URL: <https://www.unn.com.ua/uk/news/1778184-arma-z-pochatku-roku-otrimalo-mayzhe-25-mln-grn-vid-realizatsiyareshtovanikh-aktiviv>.

33. A PACE anti-corruption platform. URL: http://website-pace.net/en_GB/web/apce/anti-corruption-platform.

34. Transparency International. URL: https://en.wikipedia.org/wiki/Transparency_International.

35. Resolution No 1 on the links between corruption and organised crime Council of Europe Conférences of Ministers of Justice. URL: [https://www.coe.int/en/web/human-rights-rule-of-law/mju21-1997-prague#%2218278298%22:\[0\]](https://www.coe.int/en/web/human-rights-rule-of-law/mju21-1997-prague#%2218278298%22:[0])

ДОДАТКИ

Додаток А

Порівняльна характеристика досвіду країн у застосуванні антикорупційного механізму

Країна	Антикорупційний механізм
Ізраїль	Система «деякого повторення моніторингу» на предмет можливої корупційної діяльності
Велика Британія	Високі стандарти громадянської поведінки у Великій Британії є результатом політичних і законодавчих заходів, моральних змін і ефективного громадського контролю за державними службовцями
Німеччина	Конфіскація (конфіскація майна) та створення відповідної правової бази для запобігання «відмиванню» «брудних» грошей
Сінгапур	Основна ідея антикорупційної політики Сінгапуру полягає в тому, щоб «зменшити або спробувати усунути умови, які створюють стимули та можливості для людей брати участь у корупційних діях».
Японія	В Японії, як і в багатьох країнах, одним із важливих напрямів боротьби з корупцією є кадрова політика. Японським державним службовцям гарантується гідна оплата праці. Законодавча влада Японії приділяє велику увагу етичній поведінці політиків і чиновників.
США	В основному він включає низку протиправних дій, передбачених чотирма розділами глави 18 КЗпП: 1) «Підкуп посадових осіб, одержання неправомірних доходів та зловживання службовим становищем»; 2) «Співробітники та наймані службовці»; 3) «Вимагання та залякування»; 4) «Виборча та політична діяльність».
Італія	Парламент цієї країни заснував спеціальну Генеральну раду з боротьби з організованою злочинністю. Разом із Генеральною радою були створені районні відділи по боротьбі з організованою злочинністю та мафією, окремо - державний відділ по боротьбі з мафією.

Джерело: складено автором

**Декларація
академічної доброчесності
здобувача ступеня вищої освіти ЗНУ**

Я, Лижнікова Єлизавета Денисівна, студент 4 курсу, форма навчання денна, факультет соціології та управління, спеціальність «публічне управління та адміністрування» освітньо-професійна програма «публічне управління та адміністрування», адреса електронної пошти lizakraeva27@gmail.com,

– підтверджую, що написана мною кваліфікаційна робота на тему «Запобігання та протидія корупції у публічному управлінні» відповідає вимогам академічної доброчесності та не містить порушень, що визначені у ст. 42 Закону України «Про освіту», зі змістом яких ознайомлений;

– заявляю, що надана мною для перевірки електронна версія роботи є ідентичною її друкованій версії;

– згоден на перевірку моєї роботи на відповідність критеріям академічної доброчесності у будь-який спосіб, у тому числі за допомогою інтернет-системи, а також на архівування моєї роботи в базі даних цієї системи.

Дата _____ Підпис _____ ПІБ (студент) Лижнікова Є.Д.

Дата _____ Підпис _____ ПІБ (науковий керівник) К.Ель Гуессаб